

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

**GELİR DAĞILIMI VE TÜRKİYE’DE GELİR
DAĞILIMI ÜZERİNE 2000-2020 YILLARI
ARASINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZ
ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZ
İNCELEMESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

ÇAĞLA NUR ÇINAR

DANIŞMAN
PROF. DR. SERKAN DİLEK

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GELİR DAĞILIMI VE TÜRKİYE’DE GELİR DAĞILIMI
ÜZERİNE 2000-2020 YILLARI ARASINDA YAPILAN
LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK
ANALİZ İNCELEMESİ

ÇAĞLA NUR ÇINAR

DANIŞMAN

Prof. Dr. Serkan DİLEK

JÜRİ ÜYESİ

Doç. Dr. Orhan KANDEMİR

JÜRİ ÜYESİ

Doç. Dr. Hayrettin KESGİNGÖZ

KASTAMONU, 2021

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Çağla Nur ÇINAR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GELİR DAĞILIMI VE TÜRKİYE’DE GELİR DAĞILIMI ÜZERİNE 2000-2020 YILLARI ARASINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZ İNCELEMESİ

Çağla Nur ÇINAR

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Serkan DİLEK

Gelir dağılımı adaletinin sağlanması bir ülkedeki milli gelirin toplum içerisinde adil biçimde dağıtılması anlamına gelmektedir. Politika yapıcılar, gelir dağılımı adaletinin sağlanmasını öncelikli hedeflerden biri olarak belirlemiştir. Akademik açıdan da gelir dağılımı adaleti ilgi çeken ve üzerinde çokça çalışma yapılan konulardan biri olmuştur. Bu araştırmanın amacı 2000-2020 yılları arasında Türkiye’de yapılan lisansüstü tez çalışmalarının (yüksek lisans/doktora) bibliyometrik analizle incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı, Gelir Dağılımı Türleri, Bibliyometrik Analiz

2021, 101 Sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

INCOME DISTRIBUTION AND INCOME DISTRIBUTION IN TURKEY
BETWEEN THE YEARS 2000-2020 HELD ON GRADUATE STUDIES
BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THESIS

Çağla Nur ÇINAR

Kastamonu University

Institute for Social Science

Department of Economics

Supervisor: Prof. Dr. Serkan DİLEK

Ensuring the justice of income distribution means that the national income of a country is distributed fairly within the society. Policy makers have identified the provision of income distribution justice as one of the primary goals. In academic terms, the justice of income distribution has been one of the subjects that have attracted attention and have been studied extensively. The purpose of this postgraduate thesis research between the years of 2000-2020 held in Turkey (MSc / PhD) is the study of bibliometric analysis.

Key Words: Income Distribution, Types of income distribution, Bibliometric analysis

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın oluşturulması, düzenlenmesi ve okunmasında yardım ve desteğini esirgemeyen, bilgi dağarcığıyla her zaman destek olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Serkan DİLEK' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Eğitim ve öğretim sürecimde emeği geçen tüm sevgili hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Tez sürecimde bana maddi ve manevi destek olan annem Behiye ÇINAR, kardeşim Mehmet Görkem ÇINAR, teyzem Belma ATEŞ; bana her zaman destek olan arkadaşım Merve DURGUT' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezi babam Merhum Mustafa ÇINAR' a ithaf ediyorum.

Çağla Nur ÇINAR

Kastamonu, 2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	IX
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Gelir Dağılımı Kavramı ve Önemi.....	2
1.2.Gelir Dağılımı Türleri	3
1.2.1.Kişisel Gelir Dağılımı	3
1.2.2.Fonksiyonel Gelir Dağılımı.....	3
1.2.3.Sektörel Gelir Dağılımı	4
1.2.4.Bölgesel Gelir Dağılımı.....	4
1.3.Gelir Dağılımı Ölçüm Yöntemleri	5
1.3.1.Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı	5
1.3.2. Yüzde Paylar Analizi.....	8
1.3.3. Kuznets Katsayısı	8
1.3.4. Atkinson Analizi.....	9
1.3.5.Pareto Katsayısı	10
1.4.Gelir Dağılımını Açıklamaya Yönelik Teorik Yaklaşımlar	10
1.4.1.Fizyokratik Gelir Dağılımı Teorisi.....	10
1.4.2.Klasik Gelir Dağılımı Teorisi.....	11
1.4.2.1.David Ricardo 'ya Göre Gelir Dağılımı Teorisi	12
1.4.2.2..Adam Smith'e Göre Gelir Dağılımı Teorisi	12
1.4.2.3.Karl Marx'a Göre Gelir Dağılımı Teorisi	13
1.4.3.Neo-Klasik Gelir Dağılımı Teorisi.....	14
1.4.4.Keynesyen Gelir Dağılımı Teorisi	14
1.4.4.1.Nicholas Kaldor'un Gelir Dağılımı Teorisi	15
1.4.4.2.Pasinetti Gelir Dağılımı Teorisi.....	16

1.4.4.3.Kalecki Gelir Dağılımı Teorisi.....	17
1.4.4.4.Monetarist Gelir Dağılımı Teorisi	16
2.GELİR DAĞILIMI POLİTİKALARI VE GELİR DAĞILIMINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	20
2.1.Gelir Dağılımı Politikasının Amaçları	20
2.1.1.Eşitlik İlkesi.....	20
2.1.2.İhtiyaç İlkesi	21
2.1.2.1.Asgari Yaşam Düzeyinde Asgari Gelir Hakkı	22
2.1.2.2.Gelir Farklılıklarının Üst Seviye Sınırlandırılması.....	23
2.2.Gelir Dağılımı Politikaları Araçları	23
2.2.1.Ücret Politikası	24
2.2.2.Fiyat Politikası.....	25
2.2.3.Servet Politikası.....	25
2.2.4.Maliye Politikası.....	26
2.3.Gelir Dağılımına Etki Eden Faktörler	26
2.3.1.Gelir Dağılımına Etki Eden Makro Ekonomik Unsurlar.....	26
2.3.1.1.Ekonomik Büyüme	26
2.3.1.2.İşsizlik	27
2.3.1.3.Enflasyon	28
2.3.1.4.Faiz	28
2.3.1.5.Kamu Harcamaları.....	29
2.3.1.6.Vergiler	29
2.3.1.7.Dış Ticaret	30
2.3.1.8.Küreselleşme	30
2.3.2.Gelir Dağılımına Etki Eden Makro Ekonomik Olmayan Faktörler	31
2.3.2.1.Eğitim	31
2.3.2.2.Demografik Yapı.....	32
2.3.2.3.Sosyo-Kültürel Yapı.....	33
2.4.Türkiye ve Gelir Dağılımı	34
2.4.1.Türkiye’de Kişisel Gelir Dağılımı.....	34
2.4.2.Türkiye’de Fonksiyonel Gelir Dağılımı	36
2.4.3.Türkiye’de Sektörel Gelir Dağılımı.....	38
2.4.4.Türkiye’de Bölgesel Gelir Dağılımı	40

3. TÜRKİYE ÖLÇEĞİNDE GELİR DAĞILIMINA YÖNELİK OLARAK HAZIRLANMIŞ TEZLERİN 2000-2020 YILLARI ARASI BİBLİYOMETRİK ANALİZİ.....	44
3.1. Bibliyometrik Analiz Kavramı ve Önemi	44
3.1.1.Bibliyometrik Analiz Kavramı	44
3.1.2.Bibliyometrik Analizin Önemi	44
3.2. Bibliyometrik Analizin Türkiye’deki Gelişimi.....	45
3.3. Türkiye’de Bibliyometrik Analiz Çalışmalarının Literatür Taraması.....	46
3.4.Türkiye’de Bibliyometrik Analizle İlgili Lisansüstü Çalışmalar.....	48
3.5. Araştırmanın Amacı	52
3.6. Araştırmanın Önemi	52
3.7.Araştırmanın Yöntemi	53
3.8.Lisansüstü Tezlerin Analiz Bulguları	54
3.8.1.Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı.....	54
3.8.2.Lisansüstü Tezlerin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı	54
3.8.3.Lisansüstü Tezlerin Hazırlandıkları Enstitülere Göre Dağılımı.....	56
3.8.4.Lisansüstü Tezlerin Yayınlandıkları Üniversitelere Göre Dağılımı.....	57
3.8.5.Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı.....	62
3.8.6.Lisansüstü Tezlerin Danışmanlara Göre Dağılımı	65
3.8.7.Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanına Göre Dağılımı	67
3.8.8.Lisansüstü Tezlerin Tez Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı	68
3.8.9.Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı İllere Göre Dağılımı	69
3.8.10.Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Dillere Göre Dağılımı	72
3.8.11.Lisansüstü Tezlerin Kaynak Sayılarına Göre Dağılımı.....	73
3.8.12.Lisansüstü Tezlerin Erişilebilirlik Durumu.....	74
4.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA	79
ÖZGEÇMİŞ.....	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Lorenz eğrisi.....	2
Şekil 2.1. Kuznets eğrisi.....	3
Şekil 3.1. Pareto katsayısı.....	3

TABLO DİZİNİ

Tablo 1.1. Oecd ülkeleri gini katsayısı.....	2
Tablo 2.1.Türkiye’de Kişisel Gelir Dağılımı	3
Tablo 3.1.Türkiye’de Fonksiyonel Gelir Dağılımı.....	
Tablo 4.1. Sektörlerin GSMH’den aldıkları paylar	3
Tablo 5.1.GSMH’nin sektörel dağılımı.....	3
Tablo 6.1.Türkiye’de bölgesel gelir dağılımı (TL)	3
Tablo 7.1. Türkiye’de bölgesel gelir dağılımı (%).....	3
Tablo 8.1.Tablo Türkiye’de bibliyometrik analizle ilgili lisansüstü çalışmalar.....	3
Tablo 9.1. Lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı	3
Tablo 10.1. Lisansüstü tezlerin yayınlandığı yıllara göre dağılımı	4
Tablo 11.1. Tezlerin hazırlandıkları enstitülere göre dağılımı	4
Tablo 12.1. Tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımı	5
Tablo 13.1. Anabilim dallarına göre tezlerin dağılımı	7
Tablo 14.1. Danışmanlara göre lisansüstü tezlerin dağılımı	7
Tablo 15.1. Danışman unvanına göre lisansüstü tezlerin dağılımı.....	8
Tablo 16.1. Lisansüstü tezlerin tez sayfa sayılarına göre dağılımı.....	7
Tablo 17.1. Araştırma yapılan illere göre dağılım	8
Tablo 18.1. Lisansüstü tezlerin yazıldığı dillere göre dağılımı	9
Tablo 19.1. Lisansüstü tezlerin kaynak sayılarına göre dağılımı	9
Tablo 20.1. Lisansüstü tezlerin erişilebilirlik durumu	9

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
OECD	İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
IMF	International Monetary Fund
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü

1.GİRİŞ

Gelir dağılımı, belli bir döneme ait gelirin; kişiler ve gruplar dâhilinde bölünmesi olarak ifade edilmektedir. İktisat politikasının temel amaçlarından biri de gelir dağılımı adaletini sağlamaktır. Gelir dağılımı adaletinin sağlanması toplumsal barışa katkıda bulunmakta, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlamaktadır.

Gelir dağılımı adaletini sağlamak aynı zamanda iktisat politikasının da amaçlarından biridir. Gelir dağılımı çatısı altında adaleti sağlamak hem kişiler için hem de kuruluşlar için önem arz eden bir faktördür. Gelir dağılımı denildiğinde tek akla gelen faktör gelir olmamalı, bunun yanı sıra milli geliri meydana getiren diğer unsurlarda dikkate alınmalıdır.

Gelir dağılımı kendi içerisinde türlere ayrılmaktadır. Bunlar; kişisel gelir dağılımı, fonksiyonel gelir dağılımı, sektörel gelir dağılımı ve bölgesel gelir dağılımı olmak üzere dört ana başlık altında belirtilmektedir. Gelir dağılımı ölçüm yöntemleri ise beş farklı şekilde oluşmakta olup; Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı, yüzde paylar analizi, Kuznets katsayısı, Atkinson analizi ve Pareto katsayısı başlıkları altında incelenmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’de gelir dağılımı ile ilgili olarak gerçekleştirilmiş yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

İlk bölümde gelir dağılımı kavramı ele alınmış, gelir dağılımı türleri ve ölçüm yöntemleri anlatılmıştır. Bunlara ilaveten gelir dağılımına yönelik teorik yaklaşımlar açıklanmıştır. İkinci bölümde ise gelir dağılımı adaletini sağlayıcı politikalar, gelir dağılımına etki eden faktörler ve Türkiye’de gelir dağılımı incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise 2000-2020 yılları arasında gelir dağılımı ile ilgili olarak Türkiye’de gerçekleştirilmiş lisansüstü (yüksek lisans/doktora) tezleri bibliyometrik analiz ile incelenmiştir.

GELİR DAĞILIMI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Gelir Dağılımı Kavramı ve Önemi

Gelir dağılımı, bir ülkede belirli dönemler içinde üretilmiş olan gelirin fertler, fertlerin oluşturduğu gruplar veya üretim faktörleri arasında bölünmesini ifade etmektedir (Bilen ve Es, 1998’ den aktaran Kandemir, 2010:559). Gelir dağılımı, ülkede, belirli bir dönem kapsamında bir yılda üretilen mal ve hizmetlerin toplamını oluşturan milli gelirin, bireyler veya üretimde yer alan üretim faktörleri arasındaki dağılımı anlamına gelmektedir (Yiğenoğlu, 2015, s.7). Gelir dağılımını Hatipoğlu (1976), “ulusal gelirin, yaratılmasında rolü bulunan çeşitli üretim araçları arasında paylaşılması” olarak tanımlamıştır (Hatipoğlu, 1976’ dan aktaran Uysal, 2007, s.250). Devlet Planlama Teşkilatı (DPT, 2001, s.2) da benzer bir tanımlamada bulunmaktadır. Buna göre, “gelir dağılımı, bir ekonomide belli bir dönemde yaratılan gelirin kişiler, toplumsal gruplar ve üretim faktörleri arasında bölüşülmesini” ifade etmektedir.

Gelir dağılımı bir ülkede başta tüketim seviyesi ve bileşimi ile tasarruf miktarı olmak üzere büyük etkiler ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple gelir dağılımı konusu, gelir dağılımındaki değişimlerin derecesi ve kaynağının ne olduğu gibi sorulara cevap bulmak önem teşkil etmektedir (DPT, 2001, s.2). Gelir dağılımı konusu ülkelerin uluslararası karşılaştırmalarında da önemlidir. Milli gelir ölçümü ülkelerin refah seviyesi karşılaştırmalarında yetersiz kalmaktadır. Örneğin, milli gelir düzeyi aynı olan iki ülkeden gelir dağılımı daha adaletli olan ülke diğerlerine göre refah seviyesi daha yüksek olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, ülkede gelirin bireylere ne şekilde dağıldığının bilinmesi önem teşkil etmektedir (Polat, 2017, s.5). Geçmişten günümüze tarihin hemen hemen her döneminde gelir dağılımı konusu önemini gitgide arttırmış olup, özellikle sanayi devriminden sonra büyük bir ivme göstermiştir. Kapitalist düzen sermaye ve emek arasında büyük derece eşitsizliğe neden olmaktadır. Gelir dağılımının adil biçimde dağılmaması durumunda düşük gelirli bireyler rasyonelce değil kızgınlıkla iktisadi kararlarını verebilirler. Yüksek gelirli bireyler de gelirlerini düşük gelirli ile bazı koşullarda paylaşmaya razıdır (Dilek ve Kesgingöz, 2018). Bunun doğurduğu sonuca bağlı olarak iktisat biliminde gelir dağılımı konusu ön plana çıkmış gelir dağılımı teorileri üzerinde durulmuştur (Arabacı, 2007, s.4).

1.2.Gelir Dağılımı Türleri

Gelir dağılımı kişisel, fonksiyonel, sektörel ve bölgesel gelir dağılımı türleri olarak dört başlık altında özetlenmiştir.

1.2.1. Kişisel Gelir Dağılımı

Bir ülkede gelir dağılımının adaleti, kişisel gelir dağılımı ile ölçülmektedir. Bireysel gelir dağılımı olarak da bilinen kişisel gelir dağılımı, adaletli gelir dağılımını olanaklı kılan bir ölçüdür. Kişisel gelir dağılımı; gelirin nasıl, nerede, hangi yöntemle elde edildiğini değil, sadece fertlerin veya tüketicilerin belirli bir süre boyunca temin ettikleri gelir miktarlarını göz önünde tutmaktadır. Fertler arasındaki gelir adaletsizliği incelendiğinde kişisel gelir dağılımı kavramından yararlanılır (Işık, 2006, s.122).

Kişisel gelir dağılımı çözümlemesinde en çok kullanılan yöntem, nüfusun yüzde dilimlerine gelirin hangi oranda dağıldığını göstermek şeklindedir (Yumuşak ve Bilen, 2000, s.78). Ülke nüfusu beş eşit kısma ayrılır. Gelir dağılımında adalet, en düşük gelire sahip olan %20 ile en yüksek gelire sahip olan %20'nin milli gelirden edindikleri pay arasındaki farkın az olmasını ifade etmektedir (Kuştepeli ve Hallaç, 2004, s.147).

1.2.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Fonksiyonel gelir dağılımı, milli gelirin değişik sosyal katmanlar arasında nasıl dağıldığını, milli gelirin üretime katılan üretim faktörleri sayısı kadar bölerek göstermektedir. Bu tür dağılım, sosyal sınıfların kendi içlerinde olası farklılıkları göstermez (Kuştepeli ve Hallaç, 2004, s.6). Fonksiyonel gelir dağılımı üretim faktörlerinden, emek, sermaye, toprak ve müteşebbisin, ücret, faiz, rant ve kâr olarak aldıkları gelir paylarının oluşumunu incelemektedir (Taş, 2016, s.5).

Gelir dağılımının adaletine ilişkin çalışmalar incelendiğinde bireylerin ne kadar kazanç sağladığı, üretimden elde ettikleri hasıla kişisel gelir dağılımını gösterdiği görülmektedir. Getirileri hakkındaki bilgileri yani nasıl kazanç sağladığını ise fonksiyonel gelir dağılımı ile belirtilmekte olup kişisel gelir dağılımı ve fonksiyonel gelir dağılımı arasındaki farkı ortaya çıkarmaktadır (Kabaş, 2014, s.21).

1.2.3. Sektörel Gelir Dağılımı

DPT'ye göre (2001, s.19) gelirin sektörel dağılımı, bir ekonomide yaratılan toplam hasılanın iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı olarak ifade edilebilir. Sektörel gelir dağılımı, bir ülkedeki birbirinden çeşitli üretim sektörlerinin milli hasıladan aldığı payları göstermektedir (Bükey, 2020, s.73)

Milli hasılanın üretime katkı sağlayan sektörler üzerindeki dağılımının ne oranda olduğunu sektörel gelir dağılımı ile görülmektedir (Çubukçu, 2002, s.67). Sanayi, tarım, hizmet ve inşaat sektörleri milli gelirden aldıkları hisse ile bu sektörlerin nüfus ve istihdam düzeyinin doğru orantılı olması halinde sektörel gelir dağılımı adaletinden bahsetmek mümkün olmaktadır (Üzümcü, 2014, s.138). Tarım, sanayi ve hizmet sektörleri milli gelirin oluşmasında ve üretime hangi düzeyde katılım sağladıkları ve gelirden edindikleri payları, sürece yönelik gösterdikleri değişim ve gelirin dağılımına yönelik olan ilişkilerin incelenmesi adına imkân sağlamaktadır. Üç ana sektör olan tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin dışında alt sektörlerinde gelirden aldıkları payda sektörel gelir dağılımı ile ifade edilmektedir (Bükey, 2020, s.73).

Bir başka ifadeyle; sektörel gelir dağılımı kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektörler üzerindeki milli gelir dağılımını da açıkladığı için ülkenin ekonomik mimarisini ve müdahale seviyesini, yani ekonominin gelişmişlik düzeyini de ortaya koymakta olup, refah yönünden de ne kadar süreç kat ettiğini göstermektedir (Yiğenoğlu, 2015, s.11).

1.2.4. Bölgesel Gelir Dağılımı

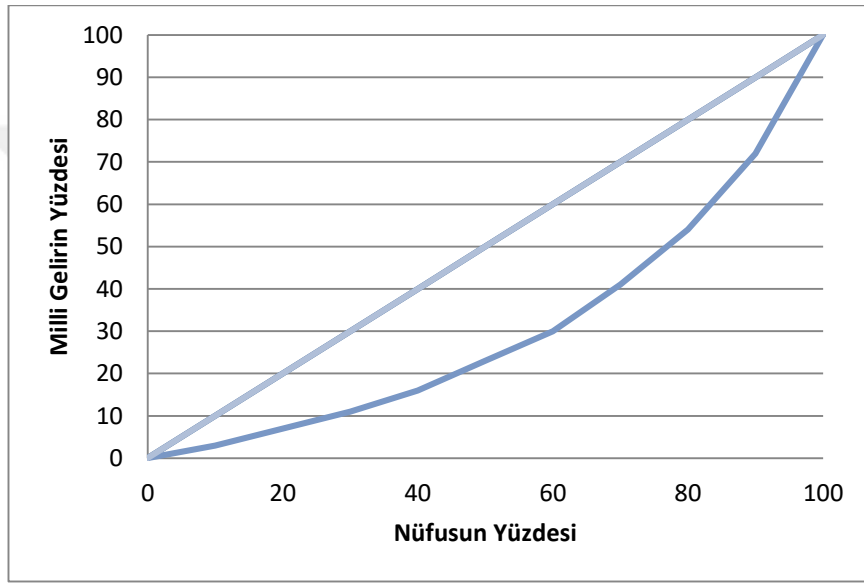
Bölgesel gelir dağılımı ülkenin farklı kesimlerine gelirin dağılımını açıklayan gelir dağılımı türüdür (Yiğenoğlu, 2015, s.10). Bölgesel gelir dağılımı ülkenin farklı kesimlerinin üretime katkıları veya üretim karşılığında aldıkları hisse payı olarak akla gelmekte olup, bölgeler arası gelişmişlik farkının olmaması gerekmektedir (Üzümcü, 2014, s.138).

1.3.Gelir Dağılımı Ölçüm Yöntemleri

Literatürde gelir dağılımını ölçmeye yarayan birçok yöntem mevcuttur. Bu yöntemler arasında en çok kullanılan Lorenz eğrisi, Gini katsayısı, yüzde paylar analizi, Kuznets katsayısı, Atkinson analizi ve Pareto katsayısı hakkında bu kısımda bilgi verilecektir.

1.3.1. Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı

Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı ise bir ekonomideki gelir dağılımının adaletli olup olmadığı hususunda bizlere bilgi sunmaktadır. Lorenz eğrisi toplumdaki gelir dağılımının adaletini grafik ile gösterirken, Gini katsayısı da bunun matematiksel olarak formüle dökülmüş halde göstermektedir. Lorenz Eğrisi grafiğinde dikey eksen kümülatif olarak Milli Gelir Yüzdesi, yatay eksen ise nüfusun yüzdesi bulunmaktadır (Hayami & Godo, 2005, s.59).

Şekil 1.1. Lorenz eğrisi

Kaynak: <https://vergidosyasi.com/2017/06/29/Gini-katsayisi-lorenz-egrisi/>

Tablonun yorumu şu biçimde yapılabilir. Sol alttan sağ yukarıya doğru giden 45 derecelik doğrumuz Mutlak Eşitlik doğrusu olarak geçmektedir. Eğer bir ülkenin gelir dağılımı tam bu doğru üzerinde oluşmuş ise ülkede gelir dağılımı adildir. Yani nüfusun %30'u gelirin de %30'unu yine mesela nüfusun %70'i gelirin de %70'ini almaktadır. Şayet Lorenz eğrisi ne kadar mutlak eşitlik doğrusundan ne kadar uzaklaşırsa ülkede gelir dağılımı o kadar adaletsiz hale gelir. Gini katsayısı ise Lorenz Eğrisinin formül ile gösterim biçimidir. Gini katsayısının formülü aşağıdaki gibidir.

$$\text{Gini Katsayısı} = \frac{\text{Mutlak eşitlik doğrusu ile lorenz eğrisi arasındaki alan}}{\text{Mutlak eşitlik doğrusunun altında tüm alan}}$$

Formülden de anlaşılacağı üzere Gini katsayısı 0 ve 1 arasında değerler almaktadır. “0” tam adaletli gelir dağılımını gösterirken, katsayı “1” tam adaletsizliği göstermektedir. Yani gelirin tamamını ülkedeki sadece bir kişi almaktadır denebilir. Aşağıdaki tabloda Avrupa ülkelerinin 2019 yılında Gini katsayıları gösterilmektedir (Polat, 2007, s.10).

Tablo 1.1. Avrupa Ülkeleri Gini Katsayısı (2019)

Ülke	Gini Katsayısı
Bulgaristan	0.408
Litvanya	0.354
Letonya	0.352
Romanya	0.348
Karadağ	0.341
Sırbistan	0.333
İspanya	0.330
İtalya	0.328
Lüksemburg	0.323
Portekiz	0.319
Yunanistan	0.310
K. Makedonya	0.307
İsviçre	0.306
Estonya	0.305
Almanya	0.297
Fransa	0.292
Hırvatistan	0.292
Polonya	0.285
İrlanda	0.283
Macaristan	0.280
Malta	0.280
İsveç	0.276
Danimarka	0.275
Avusturya	0.275

Hollanda	0.268
Finlandiya	0.262
Norveç	0.254
Belçika	0.251
Çekya	0.240
Slovenya	0.239
Slovakya	0.228

Kaynak: Eurostat, 2021

Avrupa ülkeleri arasında Gini katsayısı 0.35 üzerinde olan Bulgaristan, Litvanya ve Letonya'da gelirin görece daha az adil dağıldığı görülmektedir. Bununla beraber Gini katsayısının 0.25'in altında olan Çekya, Slovenya ve Slovakya'da gelirin görece daha adil dağıldığı söylenebilir. Avrupa ülkelerinin çoğunda Gini katsayıları 0.25 ile 0.35 arasında değişmektedir.

1.3.2. Yüzde Paylar Analizi

Yüzde paylar analizi gelir dağılımı ölçüm yöntemlerinden en objektif olan çözüm yöntemlerinden biridir. Yüzde paylar analizinde haneler %1'lik 100, %5'lik 20, %10'luk 10 ve %20'lik 5'li gruplar haline ayrılmaktadır. Her bir grubun milli gelirden aldığı paylar karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırmanın yapılabilmesi için hanelerin yüzde payları küçükten büyüğe doğru sıralanmaktadır. Hangi analiz uygulanacaksa o sayıda gruba ayrılmaktadır. Her grup payına düşen gelir, toplam gelire oranlanarak hanelerin gelir düzeylerine ulaşılmaktadır. Gelirin eşit dağılması için grupların aldığı pay ile milli gelirin dağıtım payına eşit olduğu zaman yüzde payları eşit olmaktadır. Genellikle en çok kullanılan pay analizi %5'lik 20'li gruplardır (DPT, 2001, s.7).

1.3.3. Kuznets Katsayısı

Kuznets katsayısı gelir dağılımı ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Bu ilişki Ters-U hipotezi olarak da anılmaktadır. Yatay ekseninde kişi başına düşen gelir, dikey ekseninde ise gelir eşitsizliği yer almaktadır. Kişi başına düşen gelir artarsa gelir eşitsizliği bir süre artar, belli bir seviyeye geldikten sonra eğri tepe

noktası oluşturur ve gelir eşitsizliği azalma eğilimi göstermektedir (Çakmak ve Tosun, 2017, s.34).

Şekil 2.1. Kuznets eğrisi

Kaynak: https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/4731/Piketty+Deliligine+Katki+_2_

Kuznets tarım hariç diğer sektörlerin tarıma göre daha verimli olması nedeniyle, tarımdan diğer sektörlerle bir istihdam akışı olduğunu ve göç eğiliminin artış gösterdiğini belirtmiştir. Bu sebeple üretimde artış ve gelir dağılımı yapısında da bir bozulma meydana geldiğini vurgulamıştır.

Süreç kısır döngü halinde devam ederse gelir artış gösterdiği için gelir dağılımındaki bozulmalar da azalacağı konusuna vurgu yaparak sektörler arası ortaya çıkan düzensizliği de her sektörün katkı sağladığı toplam istihdam paylarına göre sıralayarak bir ölçüt olarak kullanır.

Kuznets katsayısı 0 ile 1 arasında değişen bir katsayıdır. Katsayı 0 ise ülke ortalaması sektörel ortalamaya eşitlik göstermektedir. Katsayı 1 ise toplam çıktının tek bir sektör tarafından karşılandığı durumdur (Uçar, 2019, s.12).

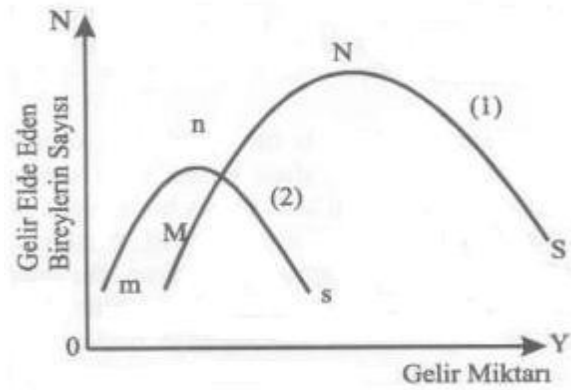
1.3.4. Atkinson Analizi

Atkinson analizi, İngiliz ekonomist A.B. Atkinson (1970) tarafından geliştirilen bir ölçüm yöntemidir. Sosyal refahı baz alan bu analiz, gelir dağılımı yönünde refah kaybı ile ilgili sorunları tanımlamaktadır (Güder, 2019, s.12). Atkinson analizi, gelir dağılımı sıralamasını sosyal refah fonksiyonu kapsamında adaletsizliğin ölçütlerini daha düzenli hale getirerek ortaya yeni bir sıralama koymaktadır. Atkinson sosyal refah

fonksiyonunda toplumun adaletsizliğe pay biçtiği ağırlık sıfır ile sonsuz arasında değer göstermektedir. Ağırlık sıfıra eşit olduğunda toplum gelir dağılımı konusunda bütünlük gösterememektedir. Ancak sonsuz olduğu zaman toplum sadece düşük gelirli bireylerle bütünlük göstermektedir (DPT, 2001, s.8).

1.3.5. Pareto Katsayısı

Pareto katsayısı bir ülkede toplam gelirin piramit şeklinde olması gerektiğini ifade etmektedir. Şekilde zirve noktası yüksek gelire sahip aile fertlerini, zirveden aşağı yöne eğilim gösterirse düşük gelirli aile fertlerini, Piramidin taban kısmı ise en düşük gelirli aile fertlerini ifade etmektedir. Yatay eksen “gelir miktarı” dikey eksen ise “gelirden elde edilen bireylerin sayısı” yer almaktadır. Şekilde yer alan 2 numaralı eğri daha adil gelir dağılımını göstermektedir, çünkü 1 numaralı eğri daha fazla yayılmıştır (Yiğenoğlu,2015, s.15).

Şekil 3.1. Pareto katsayısı

Kaynak: http://www.ekodialog.com/Konular/pareto_gelir_dagilimi.html

Pareto katsayısı fertlerin gelir durumu iyileştikçe üst gelir tabakasına yükselme olanağının ne yönde artış göstereceğini bize yorumlamaktadır (DPT, 2001, s.8).

1.4.Gelir Dağılımını Açıklamaya Yönelik Teorik Yaklaşımlar

Bu kısımda gelir dağılımına yönelik ortaya atılan teoriler incelenmiştir. Fizyokratlar, klasik iktisatçılar, Keynesyen iktisatçılar ve neo-klasik iktisatçıların yaklaşımları bu başlık altında toplanmıştır.

1.4.1. Fizyokratik Gelir Dağılımı Teorisi

Fizyokratlar gelir dağılımı üzerinde önemle duran ilk bilimsel okuldur. Fizyokrasi okulunun önderi François Quesnay “*Ekonomik Tablo*” isimli çalışmasında gelir şemasını belirtmiştir. Bu çalışmada Quesnay toplumu üç sınıfa ayırmaktadır. Birinci sınıf verimli olarak nitelendirilen çiftçiler, ikinci sınıf toprak sahipleri ve üçüncü sınıf ise tüccarlardır. Quesnay’ın ekonomik tablo çalışmasına göre çiftçiler topraktan elde edilen gelirleri toprak sahiplerine rant şeklinde öderler, toprak sahipleri de bu geliri toprağın işlenmesi sonucu almaktadırlar. Tüccarlar ise hammaddeyi nihai ürüne dönüştürürler. Böylece elde edilen gelir iki grup arasında dağılmaktadır (Güder, 2019, s.22).

Fizyokratlar, gelirin oluşturulması ve kullanımının aktif hale getirilmesi adına üretken kimliğe sahip sınıfın, diğer sınıflara göre artık meydana getirdiğini savunmalarına rağmen; gelir dağılımı kavramını bir sorun olarak görmeyerek çözüm önermemişler, dolayısıyla devletin de gelir dağılımı alanına müdahale unsurundan söz etmemişlerdir (Ulutürk ve Ersezer, 2005, s.91).

1.4.2. Klasik Gelir Dağılımı Teorisi

Adam Smith’in 1776 yılında genel kabul görmüş olduğu kitabı “Ulusların Zenginliği” ile klasik gelir dağılımı teorisinin temeli atılmıştır. David Ricardo ise bu temelin üzerine yaptığı katkılar ile klasik gelir dağılımı teorisini geliştirmiştir. Klasik gelir dağılımı teorisine göre ekonomide düzen piyasa mekanizması ile oluşturmaktadır. Yani uzun vadede piyasa kendi haline bırakıldığı an görünmez el mekanizması bütün sorunları çözmektedir (Bükey, 2020, s.52). Klasik İktisatçılar, gelirin doğuşu ve kullanımı haricinde gelir dağılımı üzerine de eğilmişlerdir. Klasik iktisatçılar, gelir dağılımını sadece ücret, faiz ve rant olarak ele alırken ilerleyen zamanlarda kâr faktörünü de eklemişlerdir. Klasik iktisatçılar, gelir dağılımı türlerinden kişisel ve fonksiyonel gelir dağılımı arasındaki farklara değinmeden inceleyerek sadece fonksiyonel gelir dağılımı üzerinde yoğunlukla durmuşlardır. Klasik iktisatçılardan gelir dağılımı kavramı üzerinde önemli duran iktisatçı David Ricardo’dur. Sistemin kurucu niteliğinin yanında problemi çözme yönündeki eğilimleri de Ricardo’nun gelir dağılımını üzerinde esasla durduğunu öne çıkarmaktadır (Özdemir ve İsmailoğlu, 2017, s.43).

David Ricardo, Adam Smith ve Karl Marx'a ilişkin teoriler bu kısımda incelenmiştir.

1.4.2.1.David Ricardo'ya Göre Gelir Dağılımı Teorisi

David Ricardo'nun araştırmalarının büyük çoğunluğunu gelir dağılımı konusu oluşturmaktadır. Ricardo, gelir dağılımı teorisinin mekanizmalar arası anahtar görevi göreceğine inanmaktadır. Teorisi üç ana unsurdan oluşmaktadır. İlk olarak ekonomide azalan verimler yasaının geçerliliğidir. İkinci ana unsur nüfus ve ücretin orantılı bir şekilde artış veya azalış göstereceği şeklindedir. Son ana unsur ise kârın sermaye birikimi üzerindeki etkisidir (Öztürk, 2010, s.63).

Ricardo, yatırımlar sonucu meydana gelen sermaye birikiminin ekonomik büyümenin itici gücü olarak nitelendirilmiş, sermaye birikiminin de kâr tarafından belirlendiği öne sürülmüştür. Azalan verimler yasası nedeni ile toplam gelir zamanla daha az artış gösterecektir. Bu nedenle, asgari geçim düzeyindeki ücret gelirleri ve rant gelir oranı toplam gelir içinde artacaktır. Bu durumun ortaya çıkardığı sonuç ise kâr oranı düşeceğinden sermaye birikimi artışına engel teşkil ederek, büyüme negatif yönlü etkilenecek ve ekonomi durgun döneme intikal edecektir (Yücel, 2011, s.26). Gelir dağılımı adına Ricardo'nun en önemli katkısı ise nispi paylar analizi olmaktadır (Uçar, 2019, s.19).

1.4.2.2.Adam Smith'e Göre Gelir Dağılımı Teorisi

Adam Smith'e göre her şeyin bir fiyat ölçüsü vardır. Emeğinde fiyat karşılığı ücret olarak tanımlamaktadır. Emeğin karşılığı olan ücretler ile işverenlerin temin ettikleri kâr arasında karşılıklı bir bağ bulunmaktadır. İşveren gözünden ücretlere maliyet olarak bakıldığı için ücretlerin artması maliyetlerde de artışa neden olacaktır. Bu nedenle kâr azalma eğilimine gidecektir. Smith, emekte verimliliği arttırmasının önem arz eden yolu iş bölümü olduğu konusunun üzerinde durmuş, iş bölümünün de üretimi ne şekil arttırdığını toplu iğne örneği ile açıklamaktadır. Sonuç olarak; Smith, tam rekabet duygusu ve iş bölümü olgusu üzerinde önemle durmuştur (Hacıtahtiroğlu ve Aydoğan, 2016, s.152). Adam Smith gelir dağılımı teorisini iki ana unsura dayandırmaktadır. İlk olarak işgücü, sermaye ve toprak kendi özellikleri ve birbirleri arasındaki ilişkidir. İkinci unsur ise ekonomik gelişmenin genel durumu olmaktadır (Yiğenoğlu, 2015,

s.23). Adam Smith'in gelir dağılımıyla ilgili ortaya koyduğu çalışmalar, yöntemler ve kavramlar birçok iktisatçıya ilham vermiştir (Öztürk, 2010, s.61).

1.4.2.3.Karl Marx'a Göre Gelir Dağılımı Teorisi

Karl Marx'ın gelir dağılımı teorisinin ana unsurunu oluşturan etken ekonominin gelişim sürecinde sınıflar arasındaki dağılım olmaktadır. Marx gelir dağılımı teorisinde David Ricardo'nun çalışmalarından yararlanmıştır (Uçar, 2019, s.21). Marx, teorisinde Ricardo'nun emek değer teorisinden yararlanmış, yeni bir model ortaya koyarak artık-değer kavramını meydana getirmiştir (Taş, 2016, s.15). Daha çok fonksiyonel gelir dağılımı üzerinde duran Marx'ı, Ricardo ve Smith'ten ayıran özellik ise işsizlik ve sömürge kavramlarını ele almış olmasıdır (Sandmo, 2013, s.19).

Karl Marx'ın gelir dağılımı teorisi, Ricardo'nun artık ilkesine uyarlanmıştır. Ancak iki kuram arasında bazı farklılıklar mevcuttur (Çetinkaya, 2017, s.3-4).

- Marx, azalan verimler yasasını öngörmediği için kâr ve rant konularını arasında bir ayırım yapmamıştır.
- Marx'a göre, tüm mallarda emeğin arz fiyatını sabit olarak kabul etmektedir.
- Marx'a göre, ücreti geçim seviyesinde tutan asıl güç, yedek işçi ordusu yani diğer bir deyişle emek arzının talebi aşmasıdır.
- Marx, sermaye birikiminin ana nedenini, Ricardo'nun aksine kâr hadlerine göre değil, kapitalistler arasındaki rekabete dayandırmaktadır.

Marx'ın üzerinde durduğu yapı, bir mal veya hizmetin değerinin onu üretmek adına ihtiyaç olan emek miktarı tarafından belirlendiğini belirten "değerin emek kuramı"na dayanmaktadır. Marx'ın kuramına göre emeğin arz fiyatı, işgücünü muhafaza edebilecek asgari geçim düzeyini meydana getiren mal ve hizmetler bütünüünün üretmek için gerekli olan işgücü miktarına göre belirlenmektedir. Emeğin doğal fiyatı, işgücünün aktif kalması ve kendisini yeniden üretme teşvikini sağlamaya yeterlilik kazandıran bir gerçek ücretler düzeyine eşittir. Bu asgari ücret düzeyine karşılık gelen gerçek ücret değerini asgari yaşam standardına gerekli görülen malları üretmek için gerekli olan işgücü miktarı belirlemektedir.

Karl Marx'a göre, artış değerin meydana çıkış sebebi belli bir dönemde emeğin işgücünün eksikliğe tabii olmadan korumaya yeterli olacak asgari gerçek ücretten ya da emeğin arzının fiyatı ile ölçüme sunulan kendi maliyetinden daha çok iktisadi değer ortaya koymasıdır. Toplam çıktı değeri ile emeğin arzının fiyatı arasındaki mevcut fark emek dışı olan kaynakların sahibi olan kapitalist görüşlerin himaye altına aldığı artık değerleri simgelenmektedir. Kapitalistler fiziksel yapıya sahip üretim araçlarının iyeliğine sahip olmaları sayesinde işçi sınıfın ortaya çıkardığı artık değere göğüs gererek gelir dağılımı teorisini kendi avantajlarına çevirirler (Çetinkaya, 2017, s.3-4).

1.4.3. Neo-Klasik Gelir Dağılımı Teorisi

Neo-klasik gelir dağılımı teorisin ana unsuru üretim işlevinin özellikleri olmaktadır (Taş, 2016, s.15). Klasik iktisatçılar emek değer kavramı üzerinde dururken neo-klasik iktisat, gelir dağılımını fiyatlandırmanın sonucu ortaya çıkan sorun olarak ele almaktadır (Öztürk, 2010, s.75).

Neoklasik İktisatçılar, klasik iktisatçılardan Marx'ın belirttiği, ekonomik gelişime bağlı olarak işçi ücretlerinin düşmesinin aksine kaydedilecek ekonomik gelişmeyle marjinal verimliliği arttırmaya dayalı olarak işçi ücret düzeylerinde de bir artış meydana geleceği görüşünü ortaya atmaktadırlar. Marjinal fayda teorisine göre, bir malın biçileceği fiyat, tüketiciye sağladığı fayda oranında biçilir ve bu orana nispeten belirlenir. Bu durumda meydana gelen ürün fiyatını belirleyen ana unsur ise emek, sermaye ve girişimcilik unsurlarından hariç, tüketicinin seçtiği ürünün ilgi derecesi ile değeri belirlenmektedir. Neoklasik gelir dağılımına göre işçinin karşılığında alacağı ücret, işçisinin göstereceği marjinal fayda oranında olacaktır (Hacıtahiroğlu ve Aydoğan, 2016, s.155).

Sonuç olarak, Neoklasiklere göre gelir dağılımı birincil öncelikli unsur olarak görülmemiştir. Gelir dağılımı, ikinci plana itilmiştir. Klasik iktisatçıların aksine, Neoklasikler gelir dağılımı kavramının bir sorun teşkil etmeyeceğini düşünmüşlerdir. Çünkü Neoklasik iktisatçılara göre, bireyler üretime katkısı doğrultusunda gelir elde etmekte ve hiç kimsenin elinde bir artık oran kalmamakta, sonuca binaen de adil bir gelir dağılımı söz konusu olacağından devletin müdahalesine de gerek kalmayacağını savunmaktadırlar (Ulutürk ve Ersezer, 2005, s.95).

1.4.4. Keynesyen Gelir Dağılımı Teorisi

John Maynard Keynes gelir dağılımına dair bir model kurmamıştır. Çalışmalarının temelini gelir dağılımından çok gelir ve istihdam seviyesi olarak belirlemiştir (Uçar, 2019, s.22). Ancak Keynes, toplam talep tarafından üretim düzeyinin belirlendiğini savunmaktadır. Oluşan ve kullanıma hazır gelirin bir kısmı tüketilirken diğer kısmı ise tasarruf edilmektedir. Tüketime ayrılan pay da gelir dağılımına bağlı olarak gerçekleşmektedir.

Keynes'in aksine Keynesyen iktisatçılar gelir dağılımı adaletsizliğini, önemli bir sorun olarak görmüşlerdir. Devletin müdahalesi ile düzelme eğilimi göstererek gelir dağılımı adaleti sağlanabilir. Devlette bu müdahaleyi maliye politikaları adı altında gerçekleştirme imkânı bulmaktadır (Ulutürk ve Ersezer, 2005, s.103). Yüksek gelir seviyesine sahip bireylerin marjinal tasarruf oranı yüksek ve marjinal tüketim eğilimleri düşük seviyededir. Düşük gelirli bireylerde ise tam tersi olup marjinal tüketim eğilimleri yüksek, marjinal tasarruf oranları ise düşük orana sahiptir. Düşük gelirli bireylerin tüketim seviyesi ise gelirlerine göre yüksek pay almaktadır. Dolayısıyla elde edilen gelirin düşük oranlar seyretmesi toplam talebin azalma yönünde eğilimine ve bundan dolayı doğan üretim ve istihdamında daralma yönünde eğilim göstermesine sebep olmaktadır (Güder, 2019, s.27).

Sonuç olarak Keynesyenlere göre gelir dağılımı önem teşkil etmektedir. Ancak buna yönelik doğrudan bir çözüm metodu bulunamamaktadır. Keynesyenler, gelir dağılımında adaletin sağlanması amacıyla devlet müdahalesinin önemli derecede gerekli olduğunu öne sürmektedirler (Ulutürk ve Ersezer, 2005, s.98).

Bu kısımda Keynesyen iktisatçılar olan Nicolas Kaldor, Pasinetti, Kalecki'nin gelir dağılımı teori incelenmiştir.

1.4.4.1. Nicholas Kaldor' un Gelir Dağılımı Teorisi

Nicholas Kaldor gelir dağılımı çalışmasını John Maynard Keynes'in geliştirdiği çarpan teorisi kapsamında ele almaktadır. Teorisinde gelirin dengesinin üzerinde önemle durmaktadır. Tam istihdam dengesinin sürekliliğinin sağlanabilmesi için tasarruf-çıktı oranının yüksek bir safhada olması gerekmektedir. Tasarruf çıktı oranına

ise gelir dağılımında meydana gelen pozitif yönlü kayma sayesinde ulaşılmaktadır (Uçar, 2019, s.23).

Kaldor modelinde, toplam gelirin içindeki kârın payı yatırımın gelire olan oranının bir fonksiyonu olarak nitelendirilmektedir. Dolayısı ile yatırım-hasıla düzeyinde meydana gelen bir artış, kâr payı-çıktı oranında da bir artışa yol açacaktır. Tam istihdam düzeyi olan bir ekonomide, yatırım harcamalarında ortaya çıkan artış hem yatırım-çıktı düzeyini hem de tasarruf-çıktı düzeyini artırma yönünde ilerleyecektir.

Ancak bu durumda tasarruf-çıktı oranında bir artış meyili göstermezse, fiyatlar oranında bir artış meydana gelecektir. Bu nedenle Kaldor, daha yüksek bir yatırım düzeyi elde ederek tam istihdamın gerçekleşmesi için, daha yüksek oranlı tasarruf-çıktı oranı sağlanması ve bunun içinde gelir dağılımı adına bir düzenlemenin gerektiğini savunmaktadır. Neticede Kaldor'un gelir dağılımı teorisi fiyat mekanizmasının doğurduğu bir sonuç olmaktadır (Altınöz, 2017, s.35).

Aksi takdirde tam istihdam düzeyinden daha yüksek bir düzeyde denge bulmak adına yatırım-hasıla oranının artışı, fiyat artışlarına yol açacağından ücretlerin aleyhine gelir dağılımı adaletsizliğini ortaya çıkaracak etkiye sahiptir.

1.4.4.2.Pasinetti Gelir Dağılımı Teorisi

Pasinetti teorisi, Kaldor teorisiyle benzerlik göstermektedir. Pasinetti modelinde de dengeyi kuran ana temel fiyatlandırma unsurudur ancak Kaldor modelinden farkı ise hem işçiler hem de kapitalistler çerçevesinden tasarruf modelini incelemesidir. Yatırımların artış gösterdiği ancak işsizliğinde olduğu bir durumda gelirin düzeyi ve istihdam da artıyorsa, tam istihdam olduğu durumlarda gelir dağılımının değişim gösterdiğini vurgulamaktadır (Bilgiç, 2015, s.25). Pasinetti Modeli, Kaldor modeli ile büyük benzerlikler göstermektedir. Farklı yanını ortaya çıkaran unsur ise, Pasinetti'nin sınıfsal tasarruflar açığında yaptığı tespitlerle farklılığını ortaya koymuştur.

Pasinetti, işçilerin ücretinden tasarruf ettikleri kısmı, bu tasarruf kapsamında da belirli bir oranda gelir elde ettiklerini ele almaktadır. İşçiler elde edilen bu gelirleri ya faiz geliri niteliğinde ya da kâra ortak olarak elde edebileceklerini savunmaktadır. Başka

bir deyişle Pasinetti, işçi sınıfının hem kar hem de ücret geliri temin ettiklerine ışık tutmaktadır. Pasinetti, Kaldor'un teoremi ile ortak bir varsayımda bulunmuş, yatırım kârlarının tasarruf karlarından tamamıyla bağımsız nitelikte olduğunu savunmuştur. Yatırım karları da uzun dönem de önemli etkiler teşkil ettiği belirlenmektedir. Bu olağan varsayımlar her iki modelde de ortak olan başlangıç noktasını oluşturma eğilimindedir.

Varsayımlar sonucu modelin ulaştığı sonuç ise şu şekilde açıklanabilir; yatırımda meydana gelen artışlar işsizlik olan bir ekonomide istihdam ve gelir düzeyini artırma eğilimine girer; tam istihdam olan durumda ise gelir dağılımı iyileşme yönünde ilerlemektedir (Özdemir ve İsmailoğlu, 2017, s.56).

1.4.4.3.Kalecki Gelir Dağılımı Teorisi

Kalecki'nin gelir dağılımı teorisi "Theory of Economic Dynamics" 1954'teki çalışmasında ortaya koyduğu "monopol derecesi" kavramına dayanmaktadır. Kalecki gelire ve gelir dağılımına yönelik teorileri hem makro hem de mikro iktisadi kuvvetlerin beraber hareket ettiği bakış açısını ortaya koymuştur. Kalecki'nin gelir dağılımı teorisinin en önemli özelliği gelir ve istihdamın efektif talep tarafından belirlenebileceği ve uzun dönemde işsizlik faktörünün mümkün olduğu yaklaşımında tutarlı bir yol izlemesidir. Fiyatın oluşumundaki mikro yönler ile gelir dağılımının makro yönünü birlikte ele alarak ücretin payının iş süreci boyunca sabit olarak nitelendirilemeyeceğini öne sürmektedir. Bu teorisinde gelir dağılımı kavramının bir unsuru olan vergilendirme unsurunu genişletmektedir (Horvath's, 2019, s.341).

Kalecki' nin gelir dağılımına en büyük katkısı mal fiyatlandırma yöntemi olmaktadır. Yöntem maliyet ve monopolleşme sürecine dayanmaktadır. Ancak gelir dağılımında kısa dönemde dengenin kurulamayacağını ifade etmektedir. Kalecki'nin teorisinde yalnızca üretim faktörlerinin himayesinde değil, bu faktörlerin birbiriyle ilişkilerinin üzerinde de önemle durulmaktadır (Bilgiç, 2015, s.27).

1.4.4.4.Monetarist Gelir Dağılımı Teorisi

Monetaristlerin gelir dağılımı teorisi refah devletinin ortadan kaldırılması ve bunun yerini zenginden fakire gelir sisteminin getirilmesi olarak ortaya koymaktadır. 20.

yüzyılın ortalarında sanayi ülkelerinde milli gelir ve istihdam artışı devlet müdahalesinin destekleyen Keynesyen teoremini zirve noktaya çıkarmıştır. Ancak takip eden yıllarda enflasyonun artması ve işsizliğin boy göstermesi sebebiyle Keynesyen teorileri de çözüm için yeterli olmamış ve bunun sonucunda bir takım tartışma unsurları meydana gelmiştir. Monetarizm, Keynesyen teoreme karşı devlet müdahalesini gerektiren unsurlar yerine para politikasının teşvikini savunmaktadır. Monetaristlere göre milli gelir ile fiyatlar arasında düzenli bir ilişki bulunmaktadır. Monetaristler paranın miktarının üretimdeki büyüme oranına eşit olacak biçimde artırılmasını savunmaktadır (Aktan, 2010, s.180).

Friedman'a göre devlet müdahalesi en aza indirgenmelidir. Çünkü müdahalelerin doğurduğu sonuçlarda maliyetler, tarafsızlara yüklenerek sağlanacak kazançlarla sadece seçilmiş bir grup yarar görmektedir. Friedman'ın öncülüğünü yaptığı monetarist yaklaşım, miktar teorisinin geliştirilmesi dışında modern miktar teorisini de ele almaktadır. Modern miktar teorisine göre de enflasyon parasal bir olgudur ve dolaşım hızındaki değişimler ufaktır. Bu nedenle enflasyon üzerindeki etkileri de kısıtlıdır (Yıldırım, 2019, s.453).

Friedman sürekli gelir hipotezi ile şimdiki servet düzeyi ve şimdi kazanılan ve gelecekte kazanılması umut edilen gelir veri iken, bir kişinin hayatının kalan kısmında sürdürmeyi planladığı düzenli tüketim düzeyini kastetmektedir. Kişinin geliri belirli zamanlarda artış gösterebilir ama kişi bu anda gelirindeki artışın kalıcı mı yoksa geçici mi olduğuna karar vermelidir. Friedman'a göre servetin her yıl tüketime gidecek olan oranı sürekli gelir içinde ele alınmaktadır. Sürekli Gelir tahmininde intibakçı beklentiler varsayımı kullanılmakta yani sürekli gelir geçmiş dönemlerde gerçekleşmiş gelir düzeylerinin ortalaması olarak incelenmektedir (Yıldırım, 2019, s.587-588).

Friedman'a göre farklı meslek gruplarında bireylerin bir kısmı risk kavramını severek ona göre hareket ederlerken diğer kısım risk kavramında pek te haz etmemektedirler. Gelir Dağılımı kavramı da Monetarist görüşe göre toplumun yüksek oranda risk sevmesi ya da yüksek oranda riskten kaçınılması olarak görülmektedir. Gelir dağılımının adaletsizliğinin bir kısmı farklı bireylerin tercihlerinin farklılık

içermesinden, diğer kısmı ise önem arz ederek doğuştan gelen beceri, özellik ve mülkiyet kavramlarından kaynaklanmaktadır. Örneğin; vergiler, kamu transferleri, harcamaları vb. gibi müdahalelerle bireylerin görüşlerini etkileyerek tercihlerinde de farklılaştırma sağlanabilir (Çapar, 2018, s.11-12).

Monetaristler gelir dağılımından çok gelir kavramı üzerinde nitelikli çalışmalar yapmış, diğer yaklaşımlardan farklı olarak risk konusuna değinerek tercih kategorisi altında inceleyerek devlet müdahalesinin de sonuçlarının olumsuz olabileceğini savundukları için, gelir dağılımı üzerinde devlet müdahalesi kavramını reddetmiştir. Ancak tek istisnai unsur, gelir dağılımının adaletsizliğinin haricinde doğan sonuçlar üzerinde odaklanarak, modern iktisatçı Friedman “negatif gelir vergisi” önerisini sunmaktadır. Friedman bu önerisinin gelir dağılımı açısından daha az maliyetli olacağını düşünmektedir (Kubar, 2009). Devletin belirlediği gelir ile asgari geçim düzeyi altında kalan bireylere elzem ihtiyaçlar için bir transfer gerçekleşmelidir. Başka bir deyişle negatif gelir vergisi sosyal transfer olarak ifade edilmektedir (Çapar, 2018, s.11-12).

2. GELİR DAĞILIMI POLİTİKALARI VE GELİR DAĞILIMINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Bu kısımda gelir dağılımı politikalarının amaçları ve araçları incelenerek ilgili faktörler üzerinde durulmuştur.

2.1. Gelir Dağılımı Politikasının Amaçları

İktisat politikalarından birinin amacı da gelir dağılımı adaletinin sağlanmasıdır. Bu amaçla çeşitli bilim adamları tarafından gerçekleştirilen akademik araştırmalar mevcuttur. Gelir dağılımını iyileştireceği düşünülen amaçlar aşağıdaki başlıklar halinde incelenmiştir.

- Eşitlik İlkesi
- İhtiyaç İlkesi
- Asgari Yaşam Düzeyinde Asgari Gelir Hakkı
- Gelir Farklılıklarının Üst Seviye Sınırlandırılması

2.1.1. Eşitlik İlkesi

Eşitlik ilkesi, gelirin adaletli dağılımı olarak nitelendirilmektedir. Gelir dağılımı kavramında “*egalitarian*” denilen unsur, herkesin eşit yani aynı konumda olduğu belirtmektedir. Bu unsuru biraz daha açacak olursak, bireylerin gelir payından eşit miktarda yararlanması olarak adlandırılmaktadır. Adil bir gelir dağılımı söz konusu olduğunda ortaya çıkan işsizlik, enflasyon, faiz, vergiler vb. bozukluklar yok olacak ve bireyler hak ettiklerinin karşılığını alacaklardır. Böyle bir durumda ise, risk barındıran tehlikeli işler olarak nitelendirilen işlerin unsurlarını kimse vazife olarak almayacağından o ulusun, geliri eşit olarak dağılım gösterse de yaşam standardı unsuru düşüş pozisyonuna geçecektir (Yiğenoğlu, 2015, s.41).

Bir başka bakışla eşitlik ilkesine Keynesyenlerin bakış açıları şu şekilde açıklanabilmektedir. Eşitlik ilkesi ile ekonomik büyüme ve emeğin verimlilik amaçları

birbiri ile çatışabilir. Gelirin eşit dağılması ekonomik büyümeyi risk altına sokabilir. Tasarrufa yönelim düşecektir. Paylaşılan gelirden büyük oranda pay alan bireylerin tatmin olmayan ihtiyaçları nedeniyle, yatırımlarda da daralmalar meydana gelecektir. İdeal olarak adlandırılan gelirin dağılımı mutlak eşitlikteki gelirin dağılımı değildir. İhtiyaçlara göre şekillenen ya da başka bir deyişle gelirin en mantıklı şekilde kapasite kullanım oranlarına göre, toplumsal refahın maksimizasyonu ortaya koyacak şekilde bir dağılması esastır. Toplumda gelir dağılımı üzerinde adaletini sağlamak için, hangi tedbirler alınması ve bu yolda hangi araçları aktif kullanılacağı hususunda üç tedbir ön plandadır. Bunlar;

1. Fonksiyonel gelir dağılımının doğal gidişatını bozmadan değiştirmek
2. Kişisel gelir dağılımında ortaya çıkan bozuklukları gidermek
3. Gelir dağılımı kavramını, iktisat dışı faktörlerle destek vererek telafi etmek (Sürücü, 2007, s.45)

2.1.2. İhtiyaç İlkesi

İhtiyaç ilkesi, bireylerin ihtiyaç oranları doğrultusuna göre gelir dağılımının dağıtılması olarak tanımlanabilir. İhtiyaç ilkesi, diğer ilke ve ölçütlere göre düzeltici bir ilke olarak görülmektedir. Ancak ihtiyaçların bireylere göre göreceli olarak şekillendiği için bekâr bir bireyin ihtiyaçları ile evli ve çocuklu bir bireyin ihtiyaç oranları aynı doğrultuda olmayacağından beklenen bir düzeyde aktif olarak ihtiyaç ilkesi uygulanamamaktadır. Bu da sosyal güvenlik sistemi üzerindeki ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır (Sürücü, 2007, s.47). Uluslararası Çalışma Teşkilatının 1944 yılında Philadelphia Konferansında yaptığı tanımlamaya göre sosyal güvenlik; "halkın; a) hastalık, işsizlik, yaşlılık, ölüm sebebiyle geçici veya sürekli olarak kazançtan yoksul kalması, b) tıbbi bakım, c) çocuk sayısının artması ve analık halinde korunmasına ilişkin genel tedbirler sistemidir."

Bir ekonomide tüm bireyler asgari geçim düzeyini sağlayabilecek bir gelir oranına sahip değildir. Sayısız kişiler hastalık, sakatlık, yaşlılık ya da işsizlik dolayısıyla yeterli bir gelir elde etme imkânları olmadığı gibi, gelir getiren servet stoklarına da

sahip değillerdir. Bu nedenle devlet kendi kusurları olmaksızın geçimlerini tamamen veya kısmen sağlayamayanların yeterli bir gelire kavuşmalarını mümkün kılacak yeniden dağıtım tedbirlerini almak zorundadır. Sosyal güvenlik sistemi, gelir dağılımının adil, denk ve eşit şekilde yapılabilmesi için sosyal devlet sisteminin yapı taşı olarak yer almaktadır. Bu yüzden sistemin doğru kurulması ve işletilmesi çok önemlidir (Danışoğlu, 2004, s.221). Sosyal devlet, toplumda sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacını meşru gören bir devlet anlayışıdır. Sosyal devletin ekonomiye dair yükümlülüklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sosyal Devlet, sosyal adaleti, sosyal refahı ve sosyal güvenlik sisteminin gerçekleşmesini sağlamalıdır.
- Sosyal Devlet, adil ve refah bir vergi politikası yolunu izlemelidir.
- Sosyal Devlet, işsizlik önleme yoluna gitmelidir.
- Sosyal Devlet, gelir dağılımının adaletli olması için gereken tedbirleri almalıdır (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2020, s.132).

2.1.2.1. Asgari Yaşam Düzeyinde Asgari Gelir Hakkı

Bütün ülkelerde gelir dağılımı politikalarının amaç basamaklarının ilk basamağı olarak görülen asgari yaşam düzeyinde asgari gelir hakkı ilkesine göre, bireylerin yaşam düzeylerinin güvence altına alınması hedeflenmektedir.

Bu ilke, tüm ülkeler ve ülkelerde bulunan temsili gruplar dâhilinde kabul görmektedir. Bireylerin kişilik haklarını ön planda tutarak, bir birey olma gururuyla insanlar eşit olarak görülmektedir. Asgari yaşam düzeyini fiziki ve kültürel ihtiyaçlar şekillendirmektedir. Bu da fiziki asgari yaşam ve kültürel asgari yaşam düzeyi kavramlarını ortaya çıkarmaktadır. Fiziki asgari yaşam düzeyi; bireylerin besin, barınma vb. gibi temel ihtiyaçları doğrultusuna göre şekillenen bir düzey olurken; kültürel asgari yaşam düzeyinin sınırları bu kadar temel kadroda olmayıp sınırlarını belirlemek zorlaşmaktadır.

Asgari yaşam düzeyinde asgari gelir hakkı ilkesi, sanayileşmenin baş gösterdiği devirlerde, sanayi ülkelerinde işçi sınıflarının yaşamak zorunda kaldığı zorlu şartlar altında önem kazanmıştır. Günümüzde sanayileşmiş ülkelerde fiziki asgari yaşam

düzeyinde gelir sağlayanların sayısının düştüğü görülmektedir. Ancak diğer gelişmekte olan ülkelerde fakirlik boy göstererek en önemli temel ihtiyaçları olan besin, barınma, giyimlerini karşılayamadıklarından dolayı bu seviye basamaklarının en alt basamağından hayatlarını sürdürmek zorunda kalmaktadırlar (Yağcı, 2008, s.41).

Asgari geliri elde eden bireylerin gelirleri arttığında normal malların talebi de artmaktadır. Zorunlu ihtiyaçları karşılayan malların talebi düşük miktarda, lüks malların talebi de yüksek miktarda artış göstermektedir. Dilek vd. (2015, s.12)'in yaptığı araştırmada gıda ve alkolsüz içeceklerin talebinin fiyat esnekliklerinin birin altında; eğlence ve kültür talebinin fiyat esnekliklerinin ise ikinin üzerinde olduğu görülmektedir.

2.1.2.2. Gelir Farklılıklarının Üst Seviye Sınırlandırılması

Sosyal düzeyde ortaya çıkan huzursuzlukların önlenmesi yönünden günümüzde önem teşkil eden ve büyük ölçüde benimsenen gelir farklılıklarının üst seviyede sınırlandırılma ilkesi, bireyler arasında gelir düzeylerinin farklılıklarının belli ölçülerde ve düzeylerde kalmasını hedef almaktadır. Ancak bu ilkenin ölçüm yöntemi nasıl uygulanacağı üzerinde tartışılan bir husus olmaktadır. Bir ölçü olarak Gini, Lorenz, Pareto gibi çalışmalar aktif olarak kullanılmış ancak kesin çözüm ortaya atılamamıştır. Artma eğilimi gösteren gelir ve servetin bireylere göre farklılıkları, diğer bireyler adına toplumsal huzursuzluğun engellenmesi adına huzurun sağlanması, sosyal barışın sağlanması için gelir farklılıklarının üst seviyede sınırlandırılması önem arz etmektedir. Gelir farklılıklarının azalmasına yönelik unsurlar; işçi toplumlarını ve toplumun diğer bireylerinin ön gördüğü bir husus olmaktadır (Yağcı, 2008, s.42).

Üretim faktörlerinin tümünün gelirlerinin eşit seviyede olması, üretim oranının düşmesine ya da hiçbir üretimin yapılamamasına yol açmaktadır. Hiçbir üretimin yapılamadığı bir durumda ise hiçbir şey dağıtılamayacağından dolayı eşitlik sıfıra yakın bir mertebe kat edecektir. Ancak yaşam seviyesinin devam ettirilebilmesi için gelirin yeniden dağılımına duyulan ihtiyaç önemli hale gelmektedir (Yiğenoğlu, 2015, s.42).

2.2. Gelir Dağılımı Politikasının Araçları

Gelir dağılımı politikasının araçlarının temel amacı gelir dağılımında adaleti sağlamak olsada, bu amacın aksine hareket edip gelir dağılımını bozma eğilimine de gidebilmektedir. Amaca yönelik olarak gelir dağılımı politikası araçları aşağıdaki başlıklar altında toplanmış ve kavramsal çerçeve niteliğinde, genel hatları ortaya konularak incelenmeye çalışılmıştır;

- Ücret Politikası
- Fiyat Politikası
- Servet Politikası
- Maliye Politikası

2.2.1. Ücret Politikası

Üretim Faktörlerini doğru ve dolaylı olarak etki altına alan en önemli politika araçlarından birisi ücret politikasıdır. Ücret, çalışan bireyin veya çalışan bölümün gelir kaynağı olmakla birlikte, devlette doğrudan çalışanların yaşam standartlarını düşürmemek adına ve gelir kaynaklarının azaltmamak adına ücret politikası uygulamaktadır. Bu nedenle de devlet asgari ücreti öngörmekte ve bu kavram üzerinde durmaktadır (Yağcı, 2008, s.46).

Birey haricinde ücret politikası sözleşmeleri de bağlamaktadır. Devlet ve sözleşme tarafları birlikte uyguladıkları ücret politikası dâhilinde dağılımın birincil unsurunu önemli şekilde etkilemektedir. Ücret politikası, işveren sendikaları, işçi sendikaları ve devlet tarafından amaçları belirlenmektedir. İşçi sendikaları ve işveren sendikaları kapsamında baktığımızda; işçi sendikaları dâhilinde uygulamaya sunduğu ücret politikası ile gelir dağılımı üzerinde etki göstererek milli gelir adına işçilerin lehine yönelik pay almaktadır. İşveren sendikaları ise; bu işçi sendikaları karşısında karlarını azaltmayarak stabilize etmeyi amaçlamaktadır. Buradan yola çıkarak işçi sendikaları ve işveren sendikalarının ücret politikası altında amaçlarının zıtlık gösterdiği görülmektedir. Devlet ücret adına uyguladığı politikalarla ekonominin genel hatlarını

önemli derecede etkilemektedir. Gelir dağılımı dâhilinde önem teşkil eden sendikalar kararlarını düşürmemek amacı güderek, kontrol altına almaktadırlar. Devletin müdahale yöntemiyle ücret düzeyleri değişiklik göstermekte, istihdam düzeyleri pazara göre farkındalık içinde olmakta ve bu da gelir dağılımını önemli ölçüde etkisi altına almaktadır (Ersezer, 2006, s.257-258). Ücret politikası dışında devlet, ekonomide kayırmacılığı ve ayrımcılığı engelleyici politikalar geliştirerek gelir dağılımı adaletini sağlayabilir (Dilek vd. 2019a, s.3203).

Ücret politikası dışında devlet işgücü piyasasını düzenlemek suretiyle de gelir dağılımı adaletini sağlamaya çalışabilir. Örneğin; haftalık çalışma saatlerinin düşürülmesi, kısmi zamanlı çalışmanın artırılması yoluyla işsizlik oranları düşürülebilir (Tathyer, 2020, s.57-61).

2.2.2. Fiyat Politikası

Fiyat politikası, diğer bir gelir dağılımı aracı olan ücret politikasıyla doğru yönlü bir ilişki içerisindedir. Nedeni, reel ücret baz alınır; mal fiyatının önemi ortaya çıkmaktadır. Dar ve sabit gelire sahip olan hanelerdeki fiyatların değişikliğinin süreklilik arz etmesi reel kayıplara sebep olabilmektedir. Bu nedenle devlet bazen tavan fiyat uygulamalarına giderek tüketicilerin reel gelirini artırmayı amaçlayabilir (Dilek, 2017, s.357).

Bunun yanı sıra fiyat politikasının gelir dağılımını etkilediği ana sebep ise, fiyatlar genel düzeyi artışının insanların reel gelirini etkilemesidir. Eğer tüm malların fiyatları aynı anda artarsa enflasyon ortaya çıkacaktır ve gelir dağılımı adaletini olumlu yönde etkileyen bir değişim olmaz. Zorunlu ihtiyaçları karşılayan malların fiyatlarının artmaması gelir dağılımı adaletini olumlu yönde etkilemektedir. Çünkü zorunlu mallar için yapılan harcama düşük gelirli hane halklarının bütçesinde önemli paya sahiptir. Lüks malların fiyatları sabit kalırsa bu sefer gelir dağılımı adaleti olumsuz etkilenir, çünkü lüks mallar genelde toplumun zengin kesimi tarafından tüketilmektedir (Ersezer, 2006, s.259).

Fiyat istikrarının hedeflenmesi, belli bir ekonomide fiyatlar genel düzeyinin değişimlerinin önüne geçilmesidir. Gelecek adımlara yönelik görünmez belirsizlikleri

eleterek yatırım unsurunu ortaya çıkarmakta ve bunun için uygun bir ortam elde etmektedir. Büyüme ve istihdam artışının süreklilik arz etmesini sağlayarak gelirin adil dağıtılmasına önemli derecede katkıda bulunulması mümkündür (Yağcı, 2008, s.48).

2.2.3. Servet Politikası

Servet politikası en genel tabiriyle, eşit dağıtılamayan servetlerin mümkün mertebe eşit bir biçimde dağıtılması amaçlanmaktadır. Servet dağılımına yönelik amaçlar gelir dağılımı adına dolaylı amaç olarak sayılmaktadır (Yağcı, 2008, s.50). Varlıkların dağıtılmasının öngörüldüğü bir seçenek, varlık unsurlarını zenginden fakire, yani varlığı diğerlerine göre daha çok olan bireyden ihtiyaç sahibi kimselere verilerek servetin yeniden dağılımını sağlamaktır (Yiğenoğlu, 2015, s.46).

Az gelişmiş ülkeler adına servet dağılımındaki adaletsizlik yüksek seviyelerde olmaktadır. Bu yüzden az gelişmiş ülkeler kalkınabilmek amacıyla toprak reformu gibi çeşitli politikalar uygulamaktadır (Ersezer, 2006, s.259). Toplumda rüşvet ve yolsuzlukların önüne geçilmesi de iş adamlarının ticaret yapmasını kolaylaştırmakta, istihdamı artırıp gelir dağılımı adaletsizliklerinin düzelmesine yardımcı olmaktadır (Dilek, 2016, s.122).

İslam ekonomisinde sermayenin, toprakların ve kaynakların birkaç ailede toplanılmasını yani gelir dağılımının bozuk olmasını kabul etmez ve devlete bu durumlarda müdahale etme imkânı verir. Tekelcilik, kartel gibi durumlarda devletin duruma müdahale etmesine izin bulunmaktadır (Chapra, 2002, s.125).

2.2.4. Maliye Politikası

Devletin kamu harcamaları ve vergiler yoluyla izledikleri politikalara “Maliye Politikası” adı verilmektedir (Dilek, 2019a, s.98). Maliye politikasının amacı gelirin dağılımını gerçekleştirerek, yaşam standartlarını iyileştirmektir. Maliye politikası bu amaca yönelik ilerlerken kamu harcamaları ve vergileri yardım unsuru olarak kullanmaktadır. Her birey adil bir biçimde kamu hizmetlerinden yararlanma amacıyla, eşit yararlanma unsurunu barındırmaktadır. Böylece gelir dağılımı açısından maliye politikaları önemli bir unsurdur (Yiğenoğlu, 2015, s.47). Maliye politikalarının etkin

biçimde kullanılmaması da finansal krizlere neden olabilmekte ve finansal krizler de gelir dağılımının bozulmasını sağlayabilmektedir (Çolakoğlu ve Dilek, 2010, s.1421).

2.3. Gelir Dağılımına Etki Eden Faktörler

Bu bölümde gelir dağılımını etkileyen makroekonomik faktörler olan; ekonomik büyüme, işsizlik, enflasyon, faiz, kamu harcamaları, vergiler, dış ticaret ve kredi politikaları ile gelir dağılımını etkileyen ancak makroekonomik olmayan faktörler olan; eğitim, demografik yapı ve Sosyo-kültürel yapı incelenmektedir.

2.3.1 Gelir Dağılımına Etki Eden Makro Ekonomik Faktörler

Bu kısımda gelir dağılımına yönelik etkili olan makro ekonomik faktörler incelenecektir. Birçok makroekonomik faktör olduğundan literatürde sıkça karşılaşılan, gelir dağılımı ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülen faktörler incelenecektir.

2.3.1.1. Ekonomik Büyüme

Ekonomik büyüme faktörü literatürde sıklıkla ele alınmakta olup, refah için tek başına yeterli olmayan bir faktördür. Ekonomik büyüme süresi içerisinde yetersiz olan hususlar arasında gelir dağılımı adaleti de meydana gelmektedir. Ekonomik büyüme ve gelir dağılımı ilişkisi Kuznets hipotezi olarak açıklanmaktadır (Çakmak ve Tosun, 2017, s.34). Simon Kuznets 'in çalışmasında nasıl bir ilişki içerisinde olduğu ve önceki bölümümüz olan Kuznets katsayısı bölümünde kısaca değindiğimiz gibi bu ikili ilişki ters-u hipotezi olarak adlandırılmaktadır.

Ekonomik büyümenin ilk adımlarında yüksek gelire sahip kesimin tasarruf yapabilen kesimi oluşturduğu, düşük gelire sahip kesimin ise tasarruf yapmadığı ortaya çıkmaktadır. Yüksek gelire sahip kesim tasarruf oranlarından dolayı gelir düzeyinde de artış olacağından daha zengin bir kesime dönüşecektir. Bu durumda gelir adil bir şekilde dağılmayacaktır. Ekonomik büyümenin ilerleyen adımlarında ise sermaye artış göstereceğinden düşük gelire sahip kesimde tasarruf yapma imkânı bulacak ve bu halde de gelir dağılımı düzelme eğilimi gösterecektir (Çakmak ve Tosun, 2017, s.35). Ekonomik büyümenin olumlu sonuçlarının toplumun tüm kesimine adil biçimde

yansımaması durumuna acımasız ekonomik büyüme denmektedir (Şahin, 2019, s.189).

Gelir dağılımı adaletsizliği halinde ekonomik büyüme ve yatırım için gerekli unsurlara ulaşmak güçleşmektedir. Bir diğer unsur ise; gelir dağılımı adaletsizliği ile artan kişi sayısı ters orantılı olup, yabancılaşma daha çok artarak sosyal istikrar ve siyasi istikrar olumsuz yönde etkilenecek büyümeyi de olumsuz etkilediği görülmektedir (Ekşi, 2019, s.14).

2.3.1.2. İşsizlik

İşsizlik literatürde işsiz sayısının toplam işgücüne oranı olarak geçmektedir (Dilek, 2019b, s.7). Bu sebepten dolayı bedensel çalışma yeteneği sergilemeyenler ve çalışma isteği göstermeyen bireyler işsiz konumunda sayılmazlar. İşsizlik hem yeteneği olup hem de bedensel hazır olduğunda yine de işsiz kalıyorsa bireysel boyutun sorunlarının yanında, ülke ekonomisini de ters oranda etkilemektedir (Yiğenoğlu, 2015, s.60).

Bir işe sahip olmayan bireyler üretim sürecinden mahrum kaldıkları için gelir elde etme imkânlarından da yoksundurlar (Çalışkan, 2010, s.95). Tüm bu nedenlerden dolayı işsizlik oranının artış göstermesi gelir dağılımında bozucu etkiler yaratmaktadır. Bu sebeple, istihdam arttırılma eğilimine gidilerek işsizlik faktörü azaltılmakta ve gelir dağılımındaki bozukluklar da azalış gösterme eğilime gitmektedir (Çalışkan, 2010, s.95-96).

2.3.1.3. Enflasyon

Enflasyon, iktisadi literatürde de sürekli kullanılan bir faktör olmakla birlikte kısaca tanımını yapacak olursak; fiyatlar genel düzeyindeki artış oranı olarak ifade edilmektedir (Dilek, 2019b, s.4). Enflasyon istikrar teşkil etmeyen bir ekonominin gösterge şeklidir. Gelir dağılımı bozukluğunu da bire bir etkileyen temel faktörlerden biridir (Güder, 2019, s.16). Enflasyon oranının yükseliş göstermesi, gelir dağılımındaki bozuklukları arttırmaktadır. Düşük enflasyon oranı göstermesi durumunda gelir dağılımı bozukluklarının azaldığı söylenememektedir. Bunun nedeni

enflasyon düşük oran gösterdiğinde gelirin adil bir şekilde dağılımını göstermez ancak gelir dağılımı kavramında adalet unsuruna olumsuz olarak etki etmektedir.

Enflasyonun yüksek olduğu bir dönemde kesimlerin gelirinin enflasyon hızına uymaları farklı hızlarda teşkil edilir. Enflasyona hızlı ayak uyduran kesimler daha az etki alacaktır buna bağlı olarak da gelirlerinde kayıp oranları düşük olmaktadır. Enflasyon sürecine yavaş uyum sağlayan kesimler ise gelir kayıp oranları daha fazla olacağı için gelir dağılımı da bozulacaktır (Ekşi, 2019, s.17).

2.3.1.4. Faiz

Faiz, ekonomi bünyesinde mali kaynakların bugün ve geleceğe dair dağılımını gerçekleştiren bir faktördür. Bu sebeple faiz, ekonomik sistemde zaman tercihi boyutunu göstermektedir ve kullanılan kaynakların sürecini belirtmektedir. Mevduat faizlerinin yüksek eğilim göstermesi ilgili sınıfın gelirinin olağanüstü bir şekilde artmasına sebep gösterirken, servet dağılımı da üst gelir gruplarına göre şekillenecektir. Bu da sıcak para sahibi olan grubun karlarının artma eğilimine doğru yöneldiği için gelir dağılımındaki bozukluklar daha çok ortaya çıkacaktır (Yiğenoğlu, 2015, s.61).

Devlet ayrıca ülke içinde makro ekonomik istikrarı sağlamalıdır. Böylece belirsizlikten rahatsızlık duymayan girişimciler yatırım yapacaklar (Akalin ve Dilek, 2007, s.57) ve işgücü piyasasında ücretler artacaktır. Ücretlerin artması da düşük gelirli kesimin gelirini artıracak ve gelir dağılımı düzelecektir.

2.3.1.5. Kamu Harcamaları

Kamu harcamaları ise kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerini yerine getirirken yapmış oldukları harcamaları kapsamaktadır. Kamu harcamaları tüm devlet kurumlarının kamusal hizmetlerini yürütmek adına istihdam ettiği memurlara ve işçilere ödedikleri maaşları ve satın aldığı mal/hizmetler için yaptıkları harcamaların toplamından oluşur. Ancak hükümet alımları firmalara ve kişilere karşılıksız olarak yapılan ödemeler ile faiz ödemelerini kapsamamaktadır.

Devlet vergi toplayarak vatandaşlarına kamu malı arz etmektedir (Dilek, 2017, s.367). Devletin vatandaşlarına kamu mallarını bedelsiz veya maliyetinin altında fiyata ulaştırması vatandaşların giderlerini düşürmektedir. Giderindeki azalış vatandaşın ihtiyacı yönünde harcama yapmasını sağlayacaktır ve eşdeğer hane halkı geliri artacaktır. Bu artışta beraberinde gelir dağılımında eşitsizliği azalacaktır. Kamu harcamaları genellikle eğitim ve sağlık alanında yapılmaktadır ve sosyal devlet gerekliliğinden hizmetlere ulaşım ücretsiz veya düşük ücretle sağlanmaktadır (Uysal, 2007, s. 281).

Eğitim ve sağlık harcamalarına yapılan yatırımların gelir dağılımı adaletini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. 2000 yılında toplam eğitim bütçesinin konsolide merkezi yönetim bütçe payı içerisindeki payının %9.39 iken bu oran 2019 yılında %15.28'e çıkmıştır (MEB, 2020, s.245). Türkiye Gini katsayılarındaki düşüşün nedenlerinden birinin eğitime ayrılan pay artışı olduğu düşünülmektedir.

2.3.1.6. Vergiler

Devletin muhtelif harcamaları için bireylerden topladığı fonlara vergi denmektedir (Dilek, 2017, s.370). Devlet gelir dağılımı adaletsizliğini düzeltmek istediğinde bir Robin Hood yaklaşımı uygulayarak fakire/ yoksula vermek için zengini vergilendirir. Gelir vergileri gelir dağılımını, vergi sonrası gelir üzerinde etkiye sahip olması doğrultusunda etkiler. Vergiler; artan oranlı, oransal, gerileyen oranlı yapıya sahip olabilir. Artan oranlı vergiler gelir arttıkça yükselen vergilerdir. Oransal vergiler vergi bazı değişmedikçe değişmezler. Gerileyen oranlı vergiler ise gelir arttıkça azalan, adaletsiz vergilerdir. Gelir adaletsizliğini azaltan vergiler artan oranlı gelir vergileridir. Oransal gelir vergileri ise gelir dağılımı üzerinde etkiye sahip değildir (Yiğenoğlu,2015, s.64)

Gelir dağılımında adaleti sağlamak için devletin uygulayacağı vergi politikası, gelir politikasının bir parçası olarak kalkınmaya hizmet edecektir. Başarılı vergi politikası, milli gelirin sosyal gruplar arasında eşit, dengeli ve adil dağılımını sağlayacak bir sistem geliştirmesine neden olacaktır (Bulut, 1998, s.3).

2.3.1.7. Dış Ticaret

Gelir dağılımı bünyesinde önem teşkil eden bir diğer faktör ise dış ticarettir. Gelir dağılımı ile dış ticaretin ilişkisi iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; içe dönük dış ticaret politikaları ve dışa açık dış ticaret politikaları olarak adlandırılmaktadır. Bu iki ana başlığın aralarındaki fark ise; sübvansiyon ve teşviklerden oluşmaktadır. Belli bir ekonomide, üretimler iç pazar ve dış pazar adına yapılmaktadır. İçe dönük dış ticaret politikaları, iç pazara yönelik üretim sağlarken, dış pazara yönelik üretim adına ayırım yaparak ülkenin ülke içi üretimine dayalı üretimi teşvik etmektedir. Dışa açık dış ticaret politikalarında ise; bu olaydan farklı olarak ilerlemekte iç pazar ve dış pazar ayırımı yapılmamaktadır. Bu durumda gelir dağılımı türlerinden fonksiyonel dağılımı ve sektörel gelir dağılımı türlerini de etki altına almaktadır (Kubar, 2009, s.69).

Dış ticaret adına bir diğer husus ise, serbest ticaret, ülkenin bolluk içinde bulunduğu üretim faktörünün, gelirden aldığı payı büyüttüğü için bir fayda sağlamaktadır. Koruyuculuk ise, kıt faktörlerin reel gelir payını büyütürken o faktörden fayda sağlamaktadır. Ülkemiz gibi, emek faktörünün bol, sermaye faktörünün ise kıt olduğu diğer ülkelerde serbest ticaret işgücünün menfaatine daha uygun bir yapıya sahip olmaktadır. Tüm ilgili hususlar, ancak uzun dönem sürecinde kendini göstermektedir. Çünkü kısa dönemde, serbest ticaret lehine işleyen bir protokol olmamaktadır. Bunun nedeni ise, üretim dış rekabetin karşısında daralma yoluna girince, istihdam edilecek sermaye ve emek faktörleri arasında uyum sağlamayarak işsizlik faktörü ortaya çıkmaktadır. Dış ticaret, ihracat ve ithalatın oransal şekilde arttırılıp azaltılması, gümrük vergileri, kotalar vb gibi sahip olunan piyasanın miktarını ve fiyatını etki altına alabilmektedir. Bundan dolayı dış ticaret, gelir dağılımı türleri üzerinde önem teşkil etmektedir (Ekşi, 2019, s.19).

2.3.1.8. Küreselleşme

Bölgeler arası gelir adaletsizliklerini düzeltmede ve bölgesel politika uygulamalarının önünde ülkelerin karşılaştığı iki tür kısıtlama vardır. Bunlardan ilki dış kısıtlama ile ilgilidir. Küreselleşme ile birlikte Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından gelişmekte olan ülkelere önerilen politikalar gelir dağılımını bozucu yönde etki etmektedir.

Bu süreç ülkedeki gelir dağılımını da aynen ülkeler arasında olduğu gibi etkilemektedir. Küreselleşme kavramı pek çok ülkede artış göstermektedir. Sanayi devriminden bu yana daha fazla önem kazanan küreselleşme neo-liberal politikalarla artmıştır. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hızlı büyüme ve kalkınmanın küreselleşme aracılığıyla olacağına inanılmaktadır. Malların, hizmetlerin, bilgi ve teknolojinin dolaşımı anlamına gelen küreselleşme ülkeler için olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Danışoğlu, 2004, s.218-219).

Küreselleşme ile Dünya'nın herhangi bir köşesinde meydana gelen ekonomik kriz kısa zamanda diğer ülkelere yansımaktadır. Ekonomik krizler ise gelir dağılımını bozucu etkilere sahiptir (Dilek ve Çolakoglu, 2011, s.1229).

2.3.2. Gelir Dağılımına Etki Eden Makro Ekonomik Olmayan Faktörler

2.3.2.1. Eğitim

Eğitim, bireye bir taraftan bilgiyi karşı tarafa izole ederken, bir taraftan da bilgiyi üretme, yorum ve anlama kabiliyeti kazandırmaktadır. Toplumu oluşturan tüm bireylere verilen eğitim, beşerî sermayeye yapılan bir yatırım olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı eğitim bireylere yarar sağlayarak üretken bir yapıya sahip olmalarını sağlamaktadır. Eğitim, birey odaklı yapıya sahip olduğu için diğer yatırım yöntemlerinden farklı bir yapı altındadır. İyi bir eğitim süreci ve seviyesi bireye daha güzel kazançlar sağladığı için, eğitim faktörü gelir dağılımı içinde olumlu bir etken olmaktadır. Türkiye'de 2001 yılında 76 adet üniversite varken (Günay ve Günay, 2011, s.7) 2020 yılında bu sayı 209'a yükselmiştir (YÖK). Üniversitelere, eğitime ayrılan kaynakların artışı Türkiye'de 21 yüzyılda Gini katsayısının düşmesine yani gelir dağılımı adaletinin düzelmesine neden olmuştur.

Günümüzde, ülkelerin birçoğunda eğitim hizmetleri yarı kamusal bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle eğitim faktörünün iki şekilde yararı oluşmaktadır. İlk yararı tamamen bireye yönelik olup, kişisel fayda odaklı ilerlemektedir. İkinci sağlanan yarar ise; toplum kapmasında olup toplumu oluşturan bireylerin adil bir şekilde yarar elde etmesidir (Sürücü, 2007, s.24).

Toplumu oluşturan bireylerin küresel yapıda geçerli, bilgi beceri yeteneğiyle donatılmış olup olmadığı konusu gelir dağılımı tarafından önem teşkil etmektedir. Çalışan bireylerin eğitim yapılarında son dönemlerde hızlı bir gelişme icat etmeleri ile rakip ekonomilere karşı seviyelerini yüksek tutmaları eğitim açısından hayati önem taşımaktadır (DPT, 2001, s.85).

Tüm bireylere öğrenim aşamalarının üst kademelerine kadar ilerleme konusunda hak tanımak, eğitimde fırsat eşitliği olarak adlandırılmaktadır. Toplumda fakir ailelerin çocukları devletin eğitim politikası olmazsa zengin çocukları ile eğitim konusunda fırsat eşitliğine sahip olamamaktadır. Bu nedenle günümüzde devletlerin toplumların tüm kesimlerine ücretsiz kaliteli eğitim imkânı sunması gerekliliği kabul görmektedir. Ancak eğitimde fırsat eşitliğini etkileyen birçok unsur bulunmaktadır.

Gelir dağılımı ve eğitim arasındaki ilişki himayesi altında bu unsurları incelediğimizde, asgari geçim düzeyinin altına sahip olan bireylerin eğitim yolunda başarılı olma adımları ve kapasiteleri sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle de eğitimin adil olarak dağılmadığı bir durumda gelir dağılımında adalet de söz konusu olmamaktadır. Eğitimin adil bir şekilde dağılmayışı, gelir dağılımı üzerinde de adaletsizliğe yol açacağı için ilk olarak eğitim seviyesinin düşmesi, üretkenliğin azalması gibi anlamlarla da nitelendirilebilmektedir. Bu nedenle eğitim seviyesi yüksek olan bireylerle, eğitim seviyesi diğerlerine göre düşük olan bireylerin ücretlendirme unsuru arasındaki farklarda bu adaletsizliğe ön gösterilmektedir (Çubukçu, 2002, s.27). Üniversitelerde verilen girişimcilik dersleri de düşük gelirli aile gençlerini kendi işletmelerini kurmaya özendirmekte ve gelir dağılımı adaletsizliklerinin ortadan kaldırılmasına yardımcı olmaktadır (Dilek vd. 2018, s.2).

Ekonomi eğitimi ve ekonomi okuryazarlığı da gelir dağılımı adaletini sağlamak açısından önemli unsurlardır. Ekonomi okuryazarı olan bireyler daha çok tasarruf yapmakta ve birikimlerini daha etkin değerlendirmektedir. Düşük gelirli bireylerin de ekonomi okuryazarı olması ise toplumda gelir dağılımı adaletini sağlamaktadır (Dilek vd. 2016, s.1867). Ekonomi eğitiminin bir diğer sonucu da eğitim alan düşük gelirli aile çocuklarını girişimciliğe özendirmesi ve böylece gelir dağılımı adaletine katkıda bulunmasıdır (Dilek vd. 2019b, s.92).

Bu anlayış ve döngünün kırılabilmesi için eğitim adına herkesin eşit şartlara sahip olmasının yanı sıra bireylere sunulan iş imkânları da kısıtlanmamalıdır. Bu şartların sağlanması durumunda gelir dağılımında eğitim sektöründe doğan adaletsizlikler de bir nebze azaltılabilir (Sürücü, 2007, s.189).

2.3.2.2. Demografik Yapı

Günümüzde gelişmiş ülkeler açısından en önemli amaçlardan biri ekonomik büyümedir. Ekonomik büyümenin sürekliliği hayati önem taşımaktadır. Az gelişmiş olarak tabir edebileceğimiz ülkelerin de öncel politikası ise kişi başı reel gelir miktarının artırılması, yoksulluğun azaltılması, eğitim seviyesinin artırılması, bebek ölümlerinin azaltılması, teknolojik gelişmelerin yakalanması veya ekonomik kalkınmanın sağlanmasıdır. Demografik özelliklerin bütüncül bir yapı içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Tokol ve Alper, 2012, s.119).

Göçler, gelir dağılımını etkileyen bir diğer unsurdur. Göç alan ve veren bölgelerde ekonomik anlamda dengesizlikler yaşanmaktadır. Gelir dengesizliğinin iç göç üzerinde önemli rol oynadığı ve bu rolün de net göç veren illerin düşük gelir düzeyinden ziyade net göç alan illerin yüksek gelir düzeylerinden kaynaklanmaktadır (Yamak, 1999, s.27). Zamanla birlikte sektörel değişimler tarımdan sanayiye doğru geçiş ister istemez göçü doğurmaktadır. Ülkemizde gün geçtikçe hızlanan nüfus hareketliliğinin kısa dönemde durdurulması ve uzun dönemde de tersine döndürülmesi için mevcut yöresel gelir dengesizliğinin en azından kısa dönemde korunması ve uzun dönemde de iyileştirilmesi gerekmektedir.

2.3.2.3. Sosyo-Kültürel Yapı

Gelir dağılımı üzerinde sadece ekonomik faktörlerin etkileri değil bunun yanı sıra sosyo-kültürel faktörlerinde etkileri görülmektedir. Özellikle tarihi, kültürü uzun yıllara dayanan ülkelerde toplumun denge şemasını ve dayanışma sürecini iyi yönetmesi toplum içi sınıflaşma yapısını ve zenginlik kavramını etkileyebilmektedir.

Bu özelliğin öne çıkardığı bir diğer husus ise topluma ait tek bir birey olmaktan ziyade, aile ve akraba ilişkilerinin de dengeli bir şekilde gelişmesine ortak olmaktadır. Bu ortaklıkta gelir dağılımı üzerinde iyileştirici ve adaleti savunmada etkili olmaktadır.

Bunun yanı sıra Müslüman, Hristiyan gibi toplumlarda cami, kilise gibi dini kurumların bulunması da gelir dağılımı adaletini artırma yönünde önem teşkil etmektedir. Sosyal güvenlik kurumlarının bulunmadığı dönemlerde bu dini kurumlarının varlığı gelir dağılımı üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır (Yiğenoğlu, 2015, s.66). Örneğin; İslam ekonomilerinde var olan sadaka, fitre, zekat gibi kurumlar gelir dağılımı adaletini sağlamada etkin olan kurumlardır.

2.4. Türkiye ve Gelir Dağılımı

Türkiye’de gelir dağılımına yönelik yapılan ilk çalışma, Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesi tarafından 1933 yılında yapılmış hanehalkı gelir ve tüketim harcamaları anketidir. 1938 ve 1953 yılında benzerlik gösteren gelir dağılımını ölçmeye yönelik anket çalışmaları yapılmış ancak tüm ülkeyi kapsayacak şekilde yapılan ilk gelir dağılımı araştırması ise Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 1963 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmayı izleyen 1973 yılında yine DPT tarafından bir çalışma yapılmış, daha sonra 1987 ve 1994 yıllarında eski adı Devlet Planlama Teşkilatı (DİE), yeni adı ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Çalışkan, 2010, s.104).

Türkiye’de bu çalışmalar gibi gelir dağılımını izleyen birçok çalışma meydana gelmiştir. Ekonomi politikalarının asıl amacı ise ülkenin refah düzeyini arttırmak yönündedir. 1990 yılı sonrasında, borçlanmanın kamu geliri olarak kabul görmesi ve ortaya çıkan ekonomik krizler ile beraber gelir dağılımında bozulmalar artış göstermiştir (Doğan ve Tek, 2007, s. 94-95). Ancak 2002 yılından itibaren gelir dağılımı adaletsizliklerinde az da olsa düzelmeler kaydedildiği görülmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye’de gelir dağılımının fonksiyonel, kişisel, bölgesel ve sektörler dağılımlarının analiz edilerek açıklığa kavuşturulması amaçlanmıştır.

2.4.1. Türkiye’de Kişisel Gelir Dağılımı

Tablo 2.1’de belirtildiği üzere, Türkiye’de %20’lik dilimlerin gelirden edindikleri paylar görülmektedir. Yapılan analize göre zaman içerisinde %20’lik gelir gruplarının

nasıl bir değişim şeması oluşturacağı çıkarılabilir. Gelir grubu olarak en düşük %20'nin aldığı pay, en yüksek %20'nin aldığı paya oranla çok düşük kalmıştır.

Tablodan 2.1'de 1963-2019 yılları arası Türkiye'nin Hane Halkı Gelir Dağılımı araştırması sonuçları görülmektedir.

1986 senesine kadar Gini katsayılarının 0.50'nin altına inmediği görülmektedir. Ekonomik krizin yaşandığı 1994 yılında Gini katsayısının 0.49'a kadar çıkmıştır. 1994 yılından itibaren Gini katsayısının düşüş eğilimine girdiği ve 2019 yılında 0.40'nın altına indiği görülmektedir.

2019 yılı verilerine göre toplumun en fakir %20'lik kesimi milli gelirin sadece %6.2'lik kısmını elde ederken ikinci %20'lik kesim ise milli gelirin %10.9'unu elde etmektedir. Toplumun ortadaki %20'lik kesimi milli gelirin %15.2'sini elde ederken, üst orta gelir grubuna ait %20'lik kesim ise milli gelirin %21.4'ünü elde etmektedir. Toplumun en zengin kesimi ise milli gelirin %46.3'lük kısmını sahiplenmektedir. 2019 yılı, Türkiye'de gelir dağılımının en adaletli seyir izlediği yıl olarak görülmektedir. 2019 yılı verilerine göre, en yüksek %20'lik dilim, en düşük %20'lik dilimin yaklaşık 7.5 katı oranında olduğu tabloda belirtilmiştir. 2019 yılı verilerine dayanarak Gini katsayısı değerinin 0.395 olduğu verilerle analiz edilmiştir. 1994 yılından itibaren Gini katsayısının giderek düştüğü görülmektedir. 1994 yılında 0.49 olan Gini katsayısı, 2019 yılında 0.395'e inmiştir. Bu da gelir dağılımında bozulmanın giderek düzeldiğini, Türkiye'nin giderek daha iyiye gittiğini göstermektedir. Gelir dağılımı adaletinde görülen düzelmenin nedenleri arasında eğitim ile sağlık yatırımlarının artması, reel faizlerin düşmesi ve ülke yönetiminde istikrarın sağlanması bulunmaktadır. 21. Yüzyılda Türkiye'de gelir dağılımının düzeltilmesi açısından uygulanan politikalar şunlardır (Aydın, 2018).

- a) Mikro kredi uygulamalarının yaygınlaştırılması,
- b) İşkur tarafından düzenlenen işsizlik ödeneği,
- c) İşkur tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kursları,
- d) Genel sağlık sigortası,
- e) 65 yaş aylığı (65 yaşını geçmiş, engelli yakınlarına bağlanan aylık),

- f) Dul ve yetim aylığı,
- g) Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları aracılığıyla yürütülen gıda yardımları,
- h) Dar gelirli vatandaşlara TOKİ'nin sunduğu ucuz ev alma imkânları

Tablo 2.1. Türkiye’de Kişisel Gelir Dağılımı

Yıllar	İlk	İkinci	Üçüncü	Dördüncü	Son	Gini
	20%	20%	20%	20%	20%	Katsayısı
1963	4,5	8,5	11,5	18,5	57	0,55
1968	3	7	10	20	60	0,56
1973	3,5	8	12,5	19,5	56,5	0,51
1978	2,9	7,4	13	22,1	54,7	0,51
1983	2,7	7	12,6	21,9	55,8	0,52
1986	3,9	8,4	12,6	19,2	55,9	0,50
1987	5,2	9,6	14,1	21,2	49,9	0,43
1994	4,9	8,6	12,6	19	54,9	0,49
2002	5,3	9,8	14	20,8	50	0,44
2003	6	10,3	14,5	20,9	48,3	0,42
2004	6	10,7	15,2	21,9	46,2	0,40
2005	6,1	11,1	15,8	22,6	44,4	0,38
2014	6,2	10,9	15,3	21,7	45,9	0,391
2015	6,1	10,7	15,2	21,5	46,5	0,397
2016	6,2	10,6	15	21,1	47,2	0,404
2017	6,3	10,7	14,8	20,9	47,4	0,405
2018	6,1	10,6	14,8	20,9	47,6	0,408
2019	6,2	10,9	15,2	21,4	46,3	0,395

Kaynak: TÜİK, 1994 Hanehalkı Gelir Dağılımı Anketi, 1994 TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması

2.4.2. Türkiye’ de Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden yararlanarak 2014-2019 yılları arası gelir türlerinin kullanımına göre analizleri incelenmiştir. Gelir türlerinin, toplam gelirden aldıkları paylar incelendiğinde, maaş ve ücretlerde 2019 yılında 46,7 oranında ölçüldüğü belirtilmiştir.

Müteşebbis gelir türü ise, bir önceki yıla nazaran 2019 yılında 1,1'lik bir azalış gösterdiği tablodaki verilerle desteklenmiştir. Gayrimenkul'de 2018 yılına göre 2019 yılında 0.2' lik bir artış saptanmıştır. Menkul kıymetlerde ise, 2018 yılına göre 2019 yılında 0.7'lik bir artış olduğu belirtilmiştir. Sosyal transferler ise 1.8'lik bir artış görülmektedir. Diğer sosyal transferler ve diğer giderlerde bir değişiklik saptanmamıştır.

Tablo 3.1. Türkiye' de Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Gelir Türleri	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Maaş ve Ücret	49,1	49,7	49,7	48,9	48,5	46,7
Yevmiye	3,3	2,8	2,5	2,6	2,7	2,6
Müteşebbis	18,5	18,8	19,8	19,6	18,8	17,7
Tarım	5,3	5	5	4,2	4,3	4
Tarım Dışı	13,2	13,8	14,8	15,4	14,5	13,8
Gayri Menkul	3,3	3,3	3,1	3,4	3,4	3,6
Menkul Kıymetler	2,9	2,6	2,5	3,2	3,6	4,3
Sosyal Transferler	20,1	20	19,6	19,7	20,1	21,9
Diğer Sosyal Transferler	1,4	1,6	1,6	1,8	1,8	1,8
Haneler Arası Transfer	2,6	2,6	2,5	2,4	2,7	2,9
Diğer Gelirler	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Kaynak: TÜİK, Sıralı yüzde 20' lik gruplara göre yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri türlerinin dağılımı, 2006-2019.

2.4.3. Türkiye’de Sektörel Gelir Dağılımı

Tabloda görüldüğü üzere Tarım, kendi içinde balıkçılık, bitkisel, hayvancılık ve ormancılık olmaz üzere dört alt başlığa ayrılmaktadır. Tarımın 2014 yılı için kendi içinde oransal yüzdelerine baktığımızda bitkisel, tarım sektörünün %47,83’ünü oluşturmaktadır. 2018 yılı tarım verilerini ele aldığımızda ise, en çok pay alan alt başlığın hayvancılık olarak değiştiği görülmekte olup yüzdesel oranı ise % 55,64 olarak ifade edilmektedir.

Sanayi sektörünü ele aldığımızda ise, tablodaki verilerden yola çıkarak sanayide kendi içinde üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bu başlıklar şu şekildedir; Taş ocaklığı, imalat sanayi ve elektrik-su olarak nitelendirilmektedir. 2014 yılı verilerine baktığımızda sanayinin büyük çoğunluğunu oluşturan alt başlık elektrik-su olduğu ve oransal yüzdesi ise %58,27’lik bir kısımla nitelendirilebilir. 2018 yılı verilerine baktığımızda ise büyük çoğunluğa sahip olan alt başlığın değişmediği göze çarpmakta ve %52 ile yine elektrik-su olduğu tespitine ulaşılmaktadır. Diğer sektörlerin verileri tabloda belirtmektedir.

Tablo 4.1. Sektörel GSYİH İçindeki Yeri

Sektörler	2014	2015	2016	2017	2018
1. Tarım	489.292.258,2	609.662.653,8	647.629.635,6	658.848.909,7	1.139.407.329,0
1.1. Bitkisel	234.038.704,0	291.748.435,1	309.335.957,5	279.591.590,0	427.392.377,4
1.2. Hayvancılık	222.855.242,2	283.547.351,6	295.306.434,6	308.349.384,2	634.077.329,1
1.3. Ormancılık	873.007,0	1.443.870,9	2.705.095,9	3.637.189,3	4.614.438,6
1.4. Balıkçılık	31.525.304,9	32.922.996,2	40.282.147,6	67.270.746,2	73.323.183,9
2. Sanayi	779.705.018,7	937.651.548,3	1.064.729.996,9	1.413.347.199,8	1.537.999.448,0
2.1. Taş ocaklığı	48.646.153,2	69.822.920,5	80.145.898,3	136.385.347,5	182.262.258,9
2.2. İmalat Sanayii	276.688.642,4	381.154.144,5	427.701.829,5	476.765.694,5	553.974.033,9
2.3. Elektrik-Su	454.370.223,1	486.674.483,3	556.882.269,1	800.196.157,8	801.763.155,2
3. İnşaat	370.162.027,4	480.538.471,5	511.655.949,5	836.392.688,7	1.081.401.514,6
4. Ticaret-Turizm	1.829.097.334,9	2.012.879.445,0	2.280.624.164,4	2.921.842.847,7	3.814.495.652,1
4.1. Toptan ve Perakende Ticaret	1.089.868.999,7	1.095.944.438,9	1.269.647.792,8	1.617.782.408,4	2.052.944.845,7

4.2. Otelcilik ve Lokantacılık	739.228.335,2	916.935.006,1	1.010.976.371,6	1.304.060.439,3	1.761.550.806,4
5. Ulaştırma -Haberleşme	787.953.318,4	896.569.914,7	965.311.926,4	1.156.616.272,2	1.339.001.555,9
6. Mali Müesseseler	637.360.139,7	719.427.300,0	887.654.462,9	1.007.759.697,2	1.486.415.691,5
7. Konut Sahipliği	398.926.982,1	456.166.037,0	535.295.879,2	655.616.487,3	896.311.551,3
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	1.026.098.609,0	1.422.592.664,8	1.679.888.563,1	2.289.834.572,8	2.889.874.719,9
8.1. Serbest Meslekler	540.277.551,4	644.340.526,1	733.056.241,0	935.524.047,8	1.212.944.490,4
8.2. Yükseköğretim	485.821.057,5	778.252.138,7	946.832.322,1	1.354.310.525,0	1.676.930.229,5
9. Kamu Hizmetleri	1.603.620.782,2	1.715.210.489,7	1.850.174.099,6	2.193.064.023,5	2.461.107.086,4
10. İthalat Vergileri	936.370.117,0	971.757.515,3	1.178.263.780,7	1.411.501.580,3	1.678.150.790,5
11. GSYİH	8.858.586.587,6	10.222.456.040,2	11.601.228.458,4	14.544.824.279,1	18.324.165.339,2
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	-18.198.580,0	-11.724.380,0	4.231.920,0	6.936.900,0	10.634.360,0
GSMH	8.840.388.007,6	10.210.731.660,2	11.605.460.378,4	14.551.761.179,1	18.334.799.699,2

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması

Tabloda 2014-2018 yıllarında GSMH'nin sektörler arasında dağılımı görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak tarım sektörü 2015 yılında artmış, daha sonraki yıllarda sürekli düşüş eğilimine gitmiştir. Sanayi sektörünün payı ise 2016 yılından itibaren artarak ilerlemiştir. Hizmet sektörü ise 2017 yılında bir önceki yıla göre oransal yüzdesi düşük olsa da 2018 yılında en yüksek oransal yüzdeye sahip olduğu tablodaki verilerle bildirilmiştir. Sanayinin payının sürekli artması Türkiye'nin sanayileşme evresinde olduğunu göstermektedir.

Tarımın GSMH içindeki payının diğer sektörlerle göre düşük olduğu tabloda görülmekte olup, tarımla uğraşan kesim oranı giderek düşmekte ve sürekli göçlere başlamaktadır. Bu nedenle insanlar tarım üzerindeki hâkimiyetini azaltıp tabloda görüldüğü üzere de genellikle hizmet sektörüne yoğunlaştığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5.1. GSMH'nin Sektörel Dağılımı

Sektörler	2014	2015	2016	2017	2018
Tarım	6,6	6,9	6,2	6,1	5,8
Sanayi	28,2	27,9	28,2	29,2	29,5
Hizmet	53,7	53,3	53,8	53,3	54,3

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması

2.4.4. Türkiye' de Bölgesel Gelir Dağılımı

Türkiye'de bölgesel gelir dağılımının TL cinsinden verilerinin analizi sonucunda Türkiye'de 2019 yılında ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirinin 28.522 TL olduğu görülmektedir. Bölgesel düzeyde TR1 İstanbul bölgesi 40.749 TL ile en yüksek pay sahibi bölge olmaktadır. Onu TR5 Batı Anadolu Bölgesi 32.384 TL ve TR3 Ege bölgesi 30.337 bölgeleri izlemektedir. Dördüncü sırada TR2 Batı Marmara (29.505), beşinci sırada TR4 Doğu Marmara (29.249) ve altıncı sırada Doğu Karadeniz (26.851) gelmektedir. Birinci sıradaki TR1 İstanbul ile diğerleri arasında epey fark olduğu görülmektedir. Daha sonraki sıradaki Batı Anadolu, Ege, Batı Marmara ve Doğu Marmara bölgeleri arasındaki fark oldukça küçüktür. Bu bölgeler ile takip eden bölgeler arasında fark belirgindir.

Tablo 6.1. Türkiye'de Bölgesel Gelir Dağılımı (TL)

Bölgeler	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TR Türkiye	14.553	16.515	19.139	21.577	24.199	28.522
TR1 İstanbul	19.062	22.067	26.041	30.895	34.912	40.749
TR2 Batı Marmara	15.130	16.245	20.102	22.872	25.786	29.505
TR3 Ege	15.582	17.532	20.246	22.421	25.229	30.337
TR4 Doğu Marmara	15.723	18.243	20.268	23.662	25.541	29.249
TR5 Batı Anadolu	18.460	20.510	23.786	24.159	27.313	32.384

TR6 Akdeniz	12.933	14.871	17.193	19.390	22.056	24.969
TR7 Orta Anadolu	13.169	14.398	16.234	17.957	20.008	25.159
TR8 Batı Karadeniz	12.771	14.464	16.760	19.422	21.277	25.295
TR9 Doğu Karadeniz	13.974	15.172	17.814	18.760	20.900	26.851
TRA Kuzeydoğu Anadolu	9.964	11.602	13.604	14.840	16.306	19.055
TRB Ortadoğu Anadolu	9.086	10.412	12.614	13.314	14.322	17.420
TRC Güneydoğu Anadolu	9.087	9.089	9.833	11.231	12.921	15.706

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, Yıllık ortalama eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri (TL), İBBS 1. Düzey, 2010-2019.

3. TÜRKİYE ÖLÇEĞİNDE GELİR DAĞILIMINA YÖNELİK OLARAK HAZIRLANMIŞ TEZLERİN 2000-2020 YILLARI ARASI BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

3.1. BİBLİYOMETRİK ANALİZİN KAVRAMI VE ÖNEMİ

3.1.1. Bibliyometrik Analiz Kavramı

Bibliyometrik araştırmalar denildiğinde ilk akla gelen tanım belgelerin ya da ilgili yayınların biçimlendirilen özelliklerini analiz ederek bilimsel yönde birçok bulgu elde etmek olarak tanımlanmaktadır. Bibliyometrik analizle yapılan birçok çalışma, çeşitli parametreler ile bilime olan katkısını sağlamaktadır (Al ve Coşkun, 2007, s.144). Bibliyometrinin nihai hedefini oluşturan unsur doküman analizine dayanan araştırmalar olarak açıklanabilir. Bibliyometrik yöntemler yardımıyla değerlendirilen verilerin, etkinliği, sonucu ve içerik bulguları sonuca dayandırılarak muhtemel kılınmaktadır (Dilek & Diğerleri, 2020, s.11).

Bibliyometrik araştırmalar iki şekilde incelenmektedir. Bunlar tanımlayıcı ve değerlendirci olarak nitelendirilmektedir. Belli bir yılda yayınlanan lisansüstü tez sayısının belirlenebilmesi adına tanımlayıcı nitelik içeren çalışmalar yapılırken, kendinde sonraki araştırmacılar için fayda sağlamak adına ise; atıf analizi yapılarak değerlendirici nitelik içeren çalışmalar yapılmaktadır (Yozgat ve Karlıtepe, 2009, s.150). Bibliyometrik çalışmalar dâhilinde önem taşıyan atıf analizi, araştırmacıların sunduğu çalışmalar ve bu çalışmaların zeminini oluşturan kaynakça arasındaki köprüyü ifade etmektedir (Bayram, 1998, s.22). Atıf analizi dâhilinde herhangi bir alan içinde yapılmış olan çalışmalar kaynak yaşlarını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra kütüphaneler için literatür koleksiyonu yönünde de atıf analizi etkili bir yöntem olmaktadır (Yalçın, 2010, 206).

3.1.2. Bibliyometrik Analizin Önemi

İnsan, kavramsal olarak birçok yönü bünyesinde barındırır. Bu yönleri açığa çıkarmak için de tek bir bilim dalına dayandırmak yeterli olmamaktadır. İnsanların duyguları birbirlerine göre göreceli kavram dâhilinde olduğu için sürekli değişim ve gelişim halini doğurmaktadır. Bu nedenin temelini ise insanın anlama kabiliyetini geliştiren ve

bütünsel yaklaşımlarla destekleyen bir yapı oluşturarak sergilenmesi gerekmektedir. İnsanın yapısının değişkenlik halinde olması da konuların anlaşılma yönelik çalışılması adına önemi ortaya koymaktadır. Bu önem de nitel çalışma yöntemlerine olan eğilimi arttırmaktadır. 1990'lı yıllarda ülkemizde uygulamaya başlanan "Akademik Yükseltme Ölçütleri" bilimsel yayın yöntemlerinin değerlendirilmesi ihtiyacı, bibliyometrik yöntemlerin kullanıma olanağını doğurmuş ve bibliyometrik yöntemlerin kullanma hızının artmasında etkili olarak önemini ortaya koymaktadır (Kozak, 2003, s.147).

Belirli periyotlarla belirli bir alandaki çalışmaların bibliyometrik analizi ilgili alanın gelişimi açısından önem teşkil etmektedir. Çalışmaların yazarlarının konu ile bütünlüğünün ve daha başka verilerin ihtiyacı da bibliyometrik analiz yönteminin önemi ortaya koymaktadır (Çiçek ve Kozak, 2012, s.736).

3.2. Bibliyometrik Analizin Türkiye'deki Gelişimi

Ülkemizde bibliyometrik açıdan yapılan ilk çalışma 1970 yılında Özinönü tarafından hazırlanan “Türk Pozitif Temel Bilimlerinde Büyüme” olarak tanımlanmaktadır. Özinönü tarafından yapılan bu çalışma da kimya, fizik, biyoloji, matematik vb. alanlardan verimliliğin ölçülmesi asıl amaç olarak görülmüştür. 1975 yılından 1990 yılına kadar ülkemizde bibliyometrik çalışmaların mevcut sayısı azdır. 1990 ve sonraki dönemlerde ise bibliyometrik çalışmaların sayısında artış saptanmıştır (Al, 2008, s.10).

TÜBİTAK-ULAKBİM (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu- Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi), Cahit Arf Bilgi Merkezi himayesi altında ülkemizin evrensel bilime katkısı çapında ve uluslararası yayın sıralamasındaki kariyerinin belirlenmesi amacı ile, bibliyometrik çalışmalara imza atmaktadır. Bu çalışmalar bünyesinde ise uluslararası olarak ülke ve bilim dalları arasında karşılaştırmalar yapılabilmektedir. Buna ek olarak TÜBİTAK-ULAKBİM, “Türkiye Bilimsel Yayın Performans Raporu” nu yayınlamaya, kamuoyu ile paylaşmaktadır (Al, Sezen ve Soydal, 2012, s.56).

ULAKBİM, Türkiye bilimsel yayın göstergeleri adlı 7 ana bölümden oluşan bir kitap yayımlayarak 1981-2006 yılları arasında ülkemize ve diğer ülkelere ait toplam atıf

sayılarının, toplam yayın sayılarına bölünerek elde edilen verilere herhangi bir katkı olmadan, yalın bir şekilde sunmaktadır (Al, 2008, s.13-14).

3.3. Türkiye’de Bibliyometrik Analiz Çalışmalarının Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye’de bibliyometrik analizle ilgili yapılan araştırmaların literatür taramalarına yer verilmiştir.

Dilek S. & Diğerleri (2020), Türkiye’de 2000-2018 yılları arası rekabet gücü ve rekabet avantajı konularında lisansüstü tezleri bibliyometrik analiz yöntemleri yardımı ile incelemişlerdir. 366 adet lisansüstü tezi inceleyerek “Rekabet Gücü” adı altında 281 adet lisansüstü teze ve 86 adet “Rekabet Avantajı” adı altında tez incelemeleri yapıldığını belirtmişlerdir. İncelenen veri analizlerinin sonucunda “Rekabet Avantajı” konusunun, “Rekabet Gücü” kavramı kadar ilgi görmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Hotamışlı ve Erem (2014), Muhasebe ve finansman dergisinde yayınlanan makaleleri bibliyometrik analiz yardımı ile inceleyerek, toplamda 562 makaleye ulaşılmış, analiz sonucunda çok yazarlık durumunda genellikle bireysel çalışmalara yer verildiği ve çalışmalarda ağırlıklı olarak kamu ekonomisi, finansal piyasalara yönelik konulara yer verilmiş olduğunu tespit etmişlerdir.

Bozkurt ve Çetin (2016), Girişimcilik ve kalkınma dergisinin bibliyometrik analizi ele alınmış, 2006-2015 yılları arasında 153 makale incelenerek, makalelerin daha çok “girişimcilik” ağırlıklı olduğu bulgusu saptanmıştır.

Gündüz (2018), Türkiye’de 2014-2016 yılları arasında akademik dergilerde muhasebe alanında yayınlanan makaleleri bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemiş, 635 makale bulgularına erişilerek, en çok makale 2014 yılında yayınlandığı, 2016 yılında ise muhasebe tarihi dışında kalan alanlarda makale yayınlanmadığı bulguları tespit edilmiştir.

Dilek S. (2020), İnsan ve toplum bilimleri araştırmaları dergisinde 2015-2019 yılları arasında yayınlanan iktisat makalelerini bibliyometrik analiz yöntemi ile inceleyerek,

112 adet makale bulguları tespit edilmiş, bunun sonucunda yayınlanan makalelerin %59,8' i ampirik; %40,2' si ise teorik çalışmalarda ağırlık gösterdiğini belirtmiştir.

Reis ve Başar (2018), Türkiye’de 2010-2017 yılları arası finansal okuryazarlık ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi yapılarak, en çok tercih edilen yayın türünün makale olduğu, en çok yayın yapılan yıl 2015 olduğu ve araştırmada en çok kullanılan analiz yöntemi ise ki-kare ve t-testi olduğu tespit edilmiştir.

Akgül & Diğerleri (2020), Yenilik ekonomisi üzerine bir bibliyometrik analiz çalışması yaparak, 2000-2019 yılları aralığında 3509 çalışmanın bibliyometrik özelliklerini gözlemleyerek, son beş yılda yayınların artış gösterdiğini ve en fazla çalışmanın 2017 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda en fazla çalışma yapılan alanlar, ekonomik ve yönetim gibi konularda çalışmalar yapıldığı bulgular saptanmıştır.

Karaoğlu (2020), İslami finans literatürün retrospektifi: geçmiş ve gelecek öngörülerini bibliyometrik analizle incelemiştir. 1786 çalışmaya ulaşılmış, en çok kullanılan anahtar kelime ise” İslami Bankacılık” olarak öne çıkmıştır. Bu sonuca göre, bu alanda yapılacak çalışmaların sayısının artacağı yönünde tespitler ortaya çıkmıştır.

Akbulut (2020), Türkiye’de sağlık alanında maliyet üzerine yapılan araştırmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. En çok makale yayınlanan yıl, 2018 yılı olduğu tespit edilmiş, araştırma kapsamında 317 yazar yer aldığını belirtmiş, çalışmaların bölgelerarası düzeyleri incelendiğinde, en çok yayının iç Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesinde yapıldığı, illere göre ise en fazla yayının Ankara ve İstanbul’da yapıldığı tespit edilmiştir.

Çatı ve Öcel (2018), Türkiye’de pazarlama ile ilgili yayınlanan makaleleri bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemiştir. Bulgulara göre yabancı kaynaklardan daha çok yararlanıldığı tespit edilmiş, 308 çalışmadan 158’i nicel yöntemler, 150 çalışma nitel yöntemle yapıldığı tespit edilmiştir.

3.4. Türkiye’de Bibliyometrik Analizle İlgili Lisansüstü Çalışmalar

Türkiye’de bibliyometrik olarak yapılan lisansüstü çalışmalar incelendiğinde YÖK Tez’e kayıtlı olan 27 adet lisansüstü tez bulguları tespit edilmiştir. YÖK tez tarama kısmına “Bibliyometrik” yazılarak bu bulgulara erişilebilmektedir.

Lisansüstü tezlerin 5 adeti doktora tezlerini, 22 adeti ise yüksek lisans tezleri ile toplam 27 adet lisansüstü tez çalışması yapıldığı tabloda belirtilmektedir. En fazla lisansüstü tez, konusu bakımından bilgi ve belge yönetimi olmaktadır. Turizm ve işletme konuları da 4 adet olmak üzere takip etmektedir. 2019 ve 2020 yıllarında toplam çoğunluğun olduğu 15 adet lisansüstü tez yazılmış olması ise son yıllarda bibliyometrik analiz açısından çalışmaların yoğunluğunun arttığını göstermektedir.

Tablo 8.1. Türkiye’de bibliyometrik analizle ilgili lisansüstü çalışmalar

Yazar Adı	Tez Yılı	Tez Adı	Tez Türü	ABD
Ayşen Satır	1998	Bibliyometrik çözümleme	Yüksek Lisans	İstatistik
Umut Al	2008	Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım	Doktora	Bilgi ve Belge Yönetimi
Yurdağül Ünal	2008	Dergi kullanım verilerinin bibliyometrik Analizi ve koleksiyon yönetiminde kullanımı	Doktora	Bilgi ve Belge Yönetimi
Doğan Karabulut	2010	Bilgisayara dayalı iletişim: KUTUP-L tartışma listesinin bibliyometrik analizi	Yüksek Lisans	Bilgi ve Belge Yönetimi
Canan Can Tatar	2010	Bilimsel dergilerdeki müzik Makalelerinin bibliyometrik profili	Yüksek Lisans	Eğitim ve Öğretim
Burcu Umut Zan	2012	Türkiye'de bilim dallarında	Doktora	Bilgi ve Belge

Karşılaştırmalı bibliyometrik analiz çalışması			Yönetimi	
Can Besimoğlu	2015	Türkiye'deki ziraat fakültelerinin tarımsal	Doktora	Bilgi ve Belge
		Araştırma eğilimleri: 1996-2011 yıllarının bibliyometrik analizi		Yönetimi
Ertunç Ukşul	2016	Türkiye'de eğitimde ölçme ve değerlendirme	Yüksek	Eğitim ve Öğretim
		Alanında yapılmış bilimsel yayınların sosyal ağ analizi ile	Lisans	
		Değerlendirilmesi: Bir bibliyometrik çalışma		
Hakan Özköse	2017	Yönetim bilişim sistemleri alanının Türkiye ve Dünya'daki bibliyometrik analizi ve haritası	Doktora	Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri
Burcu Kocarık	2018	Büyük veri üzerine uluslararası literatürün bibliyometrik analizi	Yüksek	İstatistik
Gacar			Lisans	
Abdolvahap	2018	Türkiye turizm literatürünün durumu:	Yüksek	Turizm
Altürk		Uluslararası dergi makalelerinin bibliyometrik analizi	Lisans	
Rezan Çıkrık	2018	Türkiye'de turizmin etkileri konusunda yerel halkın	Yüksek	Turizm
		Bakış açısını ortaya koyan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi	Lisans	
Sinem	2019	A comprehensive bibliometric analysis	Yüksek	İşletme
Akkocaoğlu		of documents of organization theories on social entrepreneurship	Lisans	
Murat Can Oğuz	2019	Ethics in STS: A bibliometric exploratory study	Yüksek	Bilim ve Teknoloji
			Lisans	
Berna Derya Deniz	2019	A bibliometric analysis of critical construction management studies	Yüksek	Mimarlık
			Lisans	
Ahmet Kurt	2019	Türkiye'de kentleşme ve çevre sorunları	Yüksek	Bibliyografya

		Alanında hazırlanmış kayıtlı lisansüstü tezlerin bibliyometrik incelemesi	Lisans	
Teoman Ahmet	2019	Yönetim bilişim sistemleri	Yüksek	İşletme
Kefkir		Disiplininin bibliyometrik analizi	Lisans	
Hasan Aykut	2019	Örgütsel davranış araştırmalarının	Yüksek	Bibliyografya
Karaboğa		Bibliyometrik analizi	Lisans	
Yunus Emre	2019	Kuzey Amerika ve Avrupa'da örgütler	Yüksek	İşletme
		ve yönetim araştırmalarının erken dönem	Lisans	
		Gelişimi: Bibliyometrik bir inceleme		
Özlem Aksaray	2019	Müzik alanında yazılan	Yüksek	Müzik
		Tezlerin bibliyometrik analizi	Lisans	
Vesile Altıntop	2019	Kültür turizmi çalışmalarının	Yüksek	Bibliyografya
		Bibliyometrik analiz tekniği ile incelenmesi	Lisans	
Bekir Çınar	2019	Uluslararası ticaret alanında yapılmış	Yüksek	Ekonomi
		Bilimsel yayınların sosyal ağ analizi ile	Lisans	
		Değerlendirilmesi: Bir bibliyometrik çalışma		
Hasan Perçin	2019	Dünyada ve Türkiye'de açık inovasyon	Yüksek	İşletme
		Kavramının bibliyometrik, içerik ve	Lisans	
		Doküman analiz yöntemleriyle incelenmesi		
Sinan Durgut	2020	Türkiye'de yapılan akademik	Yüksek	Bilgisayar
		Çalışmaların büyük veri araçları ile bibliyometrik analizi	Lisans	Mühendisliği Bilimleri
Şehriban	2020	Turizm ve İslamofobi	Yüksek	Turizm

Kübra Coşkun		Alanında bibliyometrik analiz	Lisans	
Mehmet Emin	2020	Teknokentler ve girişimcilik ilişkisi üzerine	Yüksek	Ekonomi
Doğan		Bibliyometrik analiz çalışması	Lisans	
Elif Demir	2020	Gastronomi alanında yayımlanan Makalelerin bibliyometrik analizi	Yüksek Lisans	Turizm

3.5. Araştırmanın Amacı

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Lisansüstü Tezleri, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesi gereğince bilime katkı sağlama, bilimsel araştırma faaliyetlerini destekleme amacına yönelik elektronik erişime açmaktadır. Araştırmacılar, Mali ve Ticari Kazanç sağlama adı altında yazarın izni olmadan tezlerin tamamı veya bir kısmını kopyalayamaz, yayınlamaz ve dağıtamaz. Tezlerden bilimsel etik ile atıf kuralları çerçevesinde yararlanılabilmektedir (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/yasalUyari.jsp>)

Bu çalışmada YÖK veri tabanında bulunan 2000-2020 dönemlerinde gelir dağılımına yönelik lisansüstü tezler Yıl, Tür, Yayınlandığı Üniversite, Yayınlandığı Ana Bilim Dalı, Danışman Unvanı, Sayfa sayısı, Kaynakça Sayısı parametreleri çerçevesinde bibliyometrik analiz bulguları yer almaktadır. Bu amaç neticesinde adında “Gelir Dağılımı” geçen 183 adet Yüksek Lisans Tezi ve 84 adet Doktora Tezi olmak üzere toplamda 267 adet Lisansüstü tez değerlendirilmiştir. Genel hattı ortaya koymak adına bibliyometrik analiz tekniği öngörülmüştür.

3.6. Araştırmanın Önemi

Bilimsel nitelikte ele alınan yayınların bireylere göre yeniden değerlendirilip işlenerek ele alınması, diğer araştırmacılara ilham vermesi mümkün olmaktadır. Başka araştırmacıların çalışmalarının temelini oluşturabilmektedir. Türkiye’de gelir dağılımı üzerinde birçok çalışma mevcuttur. Ancak yapılan çalışmalar temelinde “Gelir

Dağılımı” konusundaki tez çalışmalarının bibliyometrik analizini gerçekleştiren bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Gelir dağılımına yönelik yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi diğer araştırmacılar için bakış açısı ve güncel konulara hâkimiyet fırsatı verecek, ilerideki araştırmalara yön verecektir. Gelir dağılımı kavramı bireyin değişken yapısıyla bütünleşerek güncel hedefte kalması gereken bir kavram olarak bilinmektedir. Bu nedenle çalışmaların güncelliği önem arz etmektedir.

3.7. Araştırmanın Yöntemi

Literatür taraması yapıldığında gelir dağılımı ve gelir dağılımı eşitsizliğine yönelik birçok lisansüstü tez çalışmalarına ulaşılmaktadır. Lisansüstü tezlerin kapsamlı ve yalın olarak analize dökülebilmesi adına araştırmaya direk akademik çalışmalar dâhil edilmemiştir. 2000-2020 dönemlerinde yayınlanan tezlere konu alanı butonuna “Gelir Dağılımı”, dizin butonuna ise; “Gelir, Gelir Eşitsizliği” ve benzer anahtar kelimeler kullanılarak konuyla doğrudan bağlantılı 267 adet lisansüstü tez taraması yapılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında, önceden yapılan emsal gösteren çalışmalardan (Dilek vd., 2020; Eren, 2020; Çıkrık, 2018; Coşkun vd.,2014) faydalanılmış, gerekli parametreler oluşturulmuş, parametreler dâhilinde lisansüstü tez özetleri sunulmuştur. Ortaya çıkan veriler bütünü yüzde değerlemesi olarak analize tabii tutulmuştur.

Araştırma içeriğinde YÖK veri tabanının tarama sisteminde Gelir Dağılımına yönelik doğrudan ve dolaylı olarak hazırlanan bilimsel çalışmalardan faydalanarak, araştırmanın incelenmesine yönelik hazırlanan parametreler aşağıda sıralanmıştır.

1. Tezin Türü
2. Yayın Yılı
3. Hazırlandıkları Enstitü
4. Yayınladığı Üniversite
5. Yayımlandığı Anabilim Dalı
6. Danışman Adı
7. Danışman Unvanı

8. Tezin Sayfa Sayısı
9. Araştırma Yapılan İl
10. Yazıldığı Dil
11. Kaynakça Sayısı
12. Erişilebilirlik Durumu

3.8. Lisansüstü Tezlerin Analiz Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde, ülkemizde gelir dağılımıyla alakalı; gelir, gelir dağılımı eşitsizliği, gelir düzeylerine göre ülkeler ve benzeri kavramlar incelemekte olup, çalışmayı oluşturan tezlerin bibliyometrik analizi yapılarak, elde edilen bulgular ortaya atılmıştır.

3.8.1. Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya 267 adet lisansüstü tez dâhil edilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi ilgili tezlerin 84 adet ile %31,46'sını Doktora Tezleri, 185 adet ile %68,53' ünü ise Yüksek Lisans Tezleri oluşturmaktadır. Yüksek lisans çalışmalarının sayısının doktora çalışmalarından daha yüksek olması nedeniyle beklenen bir sonuçtur.

Tablo 9.1. Lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı

TÜRÜ	FREKANS (n)	%
DOKTORA	84	31,46
YÜKSEK LİSANS	185	68,53
TOPLAM	267	100

3.8.2. Lisansüstü Tezlerin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde ise 267 adet lisansüstü tezleri yıllara göre dağılımı ve yüzde oranlı veri analizine tabii tutulmuştur. 2010 yılına kadar artış gösteren toplam tez miktarı, 2012 yılına kadar düştükten sonra 2018 yılına dek yükselmiştir. 2019 ve 2020 yıllarında düşüş göstermiştir. Genelde bir artış eğilimi görülmektedir. Bu artış eğiliminin nedeni Türkiye’de 2020 yılında 209’a kadar yükselen üniversite sayısı ve buna bağlı olarak artan lisansüstü bölümlerin sayısıdır. 2020 yılında düşüşün nedeni de pandemi koşullarından dolayı azalan tez savunmalarıdır. Elbette gelir dağılımı konusuna olan ilginin artış ve azalışı da tez sayılarında hareketliliğe neden olmuştur. Doktora tez sayıları 2014, 2017 ve 2018 yıllarında 10 adedi geçmiş ve diğer yıllardan belirgin biçimde farklılaşmıştır. Yüksek lisans tez çalışmaları ise 2015 yılından sonra sürekli 10 adedin üzerinde gerçekleşmiştir (2020 Pandemi yılı hariç). 2010 yılından sonraki dönemde yüksek lisans tez sayısının onun altında kaldığı yıl sayısı sadece ondur (2012, 2014 ve 2020). İncelenen dönemde yüksek lisans tez sayısının daima doktora tez sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 10.1. Lisansüstü tezlerin yayınlandığı yıllara göre dağılımı

YILLAR	DOKTORA		YÜKSEK LİSANS		TOPLAM	
	F	%	F	%	F	%
2000	2	2,38	5	2,73	7	2,62
2001	2	2,38	10	5,46	12	4,49
2002	2	2,38	7	3,82	9	3,37
2003	5	5,95	3	1,63	8	2,99
2004	1	1,19	3	1,63	4	1,49
2005	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	1	0,54	1	0,37

2007	-	-	2	1,09	2	0,74
2008	2	2,38	7	3,82	9	3,37
2009	3	3,57	6	3,27	9	3,37
2010	7	8,33	11	6,01	18	6,74
2011	5	5,95	11	6,01	16	5,99
2012	2	2,38	9	4,91	11	4,11
2013	2	2,38	10	5,46	12	4,49
2014	11	13,09	7	3,82	18	6,74
2015	3	3,57	16	8,74	19	7,11
2016	7	8,33	18	9,83	25	9,36
2017	14	16,66	15	8,19	29	10,86
2018	12	14,28	21	11,47	33	12,35
2019	3	3,57	19	10,38	22	8,23
2020	1	1,19	2	1,09	3	1,12
TOPLAM	84	100	183	100	267	100

3.8.3. Tezlerin Hazırlandıkları Enstitülere Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin hazırlandıkları enstitülere göre dağılımına bakıldığında, Sosyal Bilimler Enstitüsü' nün 83 adet doktora tezi ve 174 adet yüksek lisans tezi ile toplam

da 257 adet lisansüstü tez incelenmiş olup yüzdesel dilimi % 96,25 ile yoğunluğunun önemi arz etmektedir.

Fen bilimleri enstitüsü çapında toplamda 9 adet olmak üzere % 3,37 ve bunu takip eden sağlık bilimleri enstitüsü de toplamda 1 adetle % 0,37 payını oluşturmaktadır. Diğer enstitülerce de hazırlanmış olması, gelir dağılımı alanının geniş çaplı olmasına dikkat çekmektedir. Gelir dağılımı, iktisat biliminin temel araştırma konularındandır. Bu nedenle “Gelir Dağılımı” hakkında yazılan tezlerin çoğunun sosyal Bilimler enstitüsü bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bunun nedeni gelir dağılımı konusunun iktisat biliminin ilgilendiği temel konulardan biri olmasıdır.

Tablo 11.1. Tezlerin hazırlandıkları enstitülere göre dağılımı

	DOKTORA	YÜKSEK LİSANS	TOPLAM FREKANS	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	83	174	257	96,25
Fen Bilimleri Enstitüsü	1	8	9	3,37
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	-	1	1	0,37
TOPLAM			267	100

3.8.4. Tezlerin Yayınlandıkları Üniversitelere Göre Dağılımı

Tezlerin yayınlandıkları üniversiteler göre dağılımını incelediğimizde gelir dağılımına yönelik en çok tez çalışması hazırlayan üniversiteler aşağıda adetleri ve yüzdesel oranları ile verilmiştir. İstanbul Üniversitesi 30 adet lisansüstü tez ile %11,23 yüzdesel veriyle en çok tez hazırlayan üniversite olmaktadır.

Bunu takip eden diğer üniversiteler ise sırası ile; Marmara Üniversitesi 26 adet lisansüstü tez ile %9,73 payını almakta ve Ankara Üniversitesi 21 adet lisansüstü tez

ile %7,86 payını oluşturmaktadır. Dokuz Eylül Üniversitesi ise 17 lisansüstü tez ile % 6,36 bir dilimi sahiplenmektedir.

Bu üniversitelerde diğerlerinden fazla tez hazırlanışı ise tarihi kökenlerinin sağlam olması, daha fazla lisansüstü çalışmayı desteklemesi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca gelir dağılımına yönelik hevesli araştırmacıların bu üniversitelerde daha çok olduğu da düşünülmektedir. Ayrıca; İstanbul Üniversitesi'nde hem doktora alanında hem de yüksek lisans alanında lisansüstü tezlerin çok sayıda olduğu bildirilmiş ve yüksek lisans 18 adet lisansüstü tezi barındırırken, doktora ise 12 adet lisansüstü tez çalışma bulgularına erişilmiştir. Gelir dağılımı hakkında lisansüstü tezleri destekleyen üniversite sayısı 73'dür. 2020 yılında Türkiye'de üniversite sayısının 209 olduğu düşünülürse pek çok üniversitenin gelir dağılımı konusunda tez yazdırmadığı görülmüştür. Bunun nedeni üniversitelerin çoğunun 2000'li yıllarda kurulmuş olması nedeniyle lisansüstü programlarının gelişmemiş olması ve bazı üniversitelerde iktisat ve bağlantılı bilim dalları çalışan bölümlerin olmamasıdır. Diğer üniversitelerde bu üniversitelerin takibinde olup tez adetlerine göre sıralanmıştır ve gerekli bulgular da tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12.1. Tezlerin yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımı

ÜNİVERSİTE	YÜKSEK		TOPLAM	
	LİSANS	DOKTORA	FREKANS	%
İstanbul Üniversitesi	18	12	30	11,23
Marmara Üniversitesi	16	10	26	9,73
Ankara Üniversitesi	14	7	21	7,86
Dokuz Eylül Üniversitesi	11	6	17	6,36
İstanbul Teknik Üniversitesi	9	-	9	3,37

Gaziantep Üniversitesi	3	3	6	2,24
Süleyman Demirel Üniversitesi	5	1	6	2,24
Yıldız Teknik Üniversitesi	3	2	5	1,87
Kocaeli Üniversitesi	4	1	5	1,87
Dumlupınar Üniversitesi	3	2	5	1,87
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	4	1	5	1,87
Sakarya Üniversitesi	1	4	5	1,87
Afyon Kocatepe Üniversitesi	4	1	5	1,87
Adnan Menderes Üniversitesi	2	2	4	1,49
Boğaziçi Üniversitesi	4	-	4	1,49
Celal Bayar Üniversitesi	3	1	4	1,49
Cumhuriyet Üniversitesi	3	1	4	1,49
Çukurova Üniversitesi	2	2	4	1,49
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	4	-	4	1,49
Hacettepe Üniversitesi	1	3	4	1,49
İnönü Üniversitesi	3	1	4	1,49
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	2	4	1,49
Anadolu Üniversitesi	-	3	3	1,12

Beykent Üniversitesi	3	-	3	1,12
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	2	3	1,12
Ege Üniversitesi	1	2	3	1,12
Erciyes Üniversitesi	2	1	3	1,12
İstanbul Bilgi Üniversitesi	3	-	3	1,12
Maltepe Üniversitesi	2	1	3	1,12
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	1	3	1,12
Selçuk Üniversitesi	3	-	3	1,12
Sabancı Üniversitesi	3	-	3	1,12
Akdeniz Üniversitesi	1	1	2	0,74
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	2	-	2	0,74
Atatürk Üniversitesi	2	-	2	0,74
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	2	-	2	0,74
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	-	2	0,74
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	1	1	2	0,74
Gazi Üniversitesi	-	2	2	0,74
Gazi Osman Paşa Üniversitesi	2	-	2	0,74
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	2	-	2	0,74

TOBB Ekonomi Üniversitesi	2	-	2	0,74
Uludağ Üniversitesi	2	-	2	0,74
Yeditepe Üniversitesi	-	2	2	0,74
Pamukkale Üniversitesi	1	1	2	0,74
Muğla Üniversitesi	1	1	2	0,74
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	2	-	2	0,74
Bahçeşehir Üniversitesi	1	-	1	0,37
Balıkesir Üniversitesi	1	-	1	0,37
Bursa Teknik Üniversitesi	1	-	1	0,37
Bülent Ecevit Üniversitesi	-	1	1	0,37
Dicle Üniversitesi	1	-	1	0,37
Erzurum Teknik Üniversitesi	1	-	1	0,37
Galatasaray Üniversitesi	-	1	1	0,37
Giresun Üniversitesi	1	-	1	0,37
Hitit Üniversitesi	1	-	1	0,37
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	-	1	0,37
İstanbul Gelişim Üniversitesi	1	-	1	0,37
İstanbul Şehir Üniversitesi	1	-	1	0,37

Kadir Has Üniversitesi	1	-	1	0,37
Kafkas Üniversitesi	1	-	1	0,37
Mersin Üniversitesi	1	-	1	0,37
Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi	-	1	1	0,37
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	-	1	0,37
Nevşehir Üniversitesi	1	-	1	0,37
Okan Üniversitesi	1	-	1	0,37
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	-	1	0,37
Trakya Üniversitesi	1	-	1	0,37
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	1	-	1	0,37
Ufuk Üniversitesi	1	-	1	0,37
Uşak Üniversitesi	1	-	1	0,37
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	-	1	1	0,37
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1	-	1	0,37
TOPLAM	183	84	267	100

3.8.5. Ana Bilim Dallarına Göre Tezlerin Dağılımı

Lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına yönelik incelemeler yapıldığında, gelir dağılımı dizininin birçok ana bilim dalı altında incelendiği görülmektedir. Bu konuda

beraberinde gelir dağılımına ilgilinin ve beraberinde getirdiği ilişkilerinin geniş çaplı olduğunu meydana getirmektedir.

Yapılan verilere göre; gelir dağılımı ağırlıklı olarak iktisat ana bilim dalı 90 adet yüksek lisans tezi ve 51 adet doktora tezi ile %52,80 yüzdesel verisi ile en büyük payı oluşturmaktadır. Bu anabilim dalının devamında ise maliye anabilim dalı gelmekte olup toplamda 36 adet lisansüstü tez sayısı ile %13,48 payıyla en çok çalışılan bilim dalları tablomuzda görülmektedir.

Bunu takip eden çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri kapsamında %6,74 ekonomi anabilim dalı ise % 5.61 payını oluşturduğu tabloda görülmektedir. İktisat, Maliye, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri anabilim dallarının araştırma konularının birbiri ile yakın ve ilişkili oldukları görülmektedir. İşletme anabilim dalında konu ile ilgili 10 çalışmanın yapılmış olması dikkat çekmektedir. Diğer anabilim dalları sayılarına göre sıralanmış olup tabloda türlerine göre adetleri ve yüzdesel verileri ile sunulmuştur.

Tablo 13.1. Anabilim dallarına göre tezlerin dağılımı

ANA BİLİM DALI	YÜKSEK		TOPLAM	
	LİSANS	DOKTORA	FREKANS	%
İktisat	90	51	141	52,8
Maliye	23	13	36	13,48
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	10	8	18	6,74
Ekonomi	12	3	15	5,61
İşletme	10		10	3,74

Ekonometri	5	2	7	2,62
Tarım Ekonomisi	3	1	4	1,49
Kamu Yönetimi	3	1	4	1,49
Sosyoloji	2	1	3	1,12
Tarih	2	-	2	0,74
İşletme Yönetimi	2	-	2	0,74
İktisat Politikası	2	-	2	0,74
Endüstri Mühendisliği	2	-	2	0,74
Avrupa Birliği	1	-	1	0,37
Bankacılık ve Finans	-	1	1	0,37
Çalışma Ekonomisi	1	-	1	0,37
Eğitim Bilimleri	-	1	1	0,37
Eğitim Yönetim ve Denetimi	-	1	1	0,37
Ekonomi Finans	1	-	1	0,37
Felsefe ve Din Bilim	1	-	1	0,37
Finansal İktisat	1	-	1	0,37
Girişimcilik	1	-	1	0,37
İktisat Teorisi	1	-	1	0,37

İnsan Hakları	1	-	1	0,37
İşletme Mühendisliği	1	-	1	0,37
Mahalli İdareler ve Yeniden Yönetim	-	1	1	0,37
Maliye Teorisi	1		1	0,37
Psikoloji	1	-	1	0,37
Sağlık Ekonomisi	1	-	1	0,37
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	1	-	1	0,37
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	1	-	1	0,37
Uluslararası Ekonomi Politikası	1	-	1	0,37
Uluslararası İlişkiler	1	-	1	0,37
Ziraat	1	-	1	0,37
TOPLAM	183	84	267	100

3.8.6. Danışmanlara Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

Lisansüstü tezlerin danışmanlara göre dağılımını tabloda incelediğimizde 1 teze danışmanlık hizmet vermiş akademisyenler diğer kısmında yer verilmiştir. Bunun

haricinde iki ve daha fazla danışmanlık hizmeti vermiş akademisyenler ise adları ile tabloda yer almaktadır.

Tabloya göre; gelir dağılımına yönelik en çok danışmanlık yapan Marmara Üniversitesi öğretim üyesi Suat Oktar 2 adet yüksek lisans tezine ve 2 adet doktora tezine %1,49 ile çoğunluğunu sağlamaktadır. Bunu takip eden: Afyon Kocatepe Üniversitesi öğretim üyesi İsa Sağbaş ise 4 adet yüksek lisans tezine danışmanlık yaparak %1,49 payını oluşturduğu görülmekte olup doktora tezlerinde ise danışmanlık yapmadığı tabloda belirtilmektedir. Bu ise Suat Oktar ve İsa Sağbaş'ın çalışma alanlarının gelir dağılımı konusunu içerdiğini göstermektedir. En çok danışmanlıkları yapan akademisyenlerin takibinde ise Fevzi Devrim, Selahattin Eraktan ve Zeki Erdut %1,12 ile şematığı takip etmektedir.

Tablo 14.1. Danışmanlara göre lisansüstü tezlerin dağılımı

DANIŞMAN	YÜKSEK	DOKTORA	TOPLAM	%
ADI	LİSANS		FREKANS	
Suat Oktar	2	2	4	1,49
İsa Sağbaş	4	-	4	1,49
Fevzi Devrim	2	1	3	1,12
Selahattin Eraktan	3	-	3	1,12
Zeki Erdut	1	2	3	1,12
Erol Taymaz	1	1	2	0,74
Ümit Şenesen	2	-	2	0,74
İpek İlkcaracan Ajas	2	-	2	0,74
Raziye Selim	2	-	2	0,74
Fatma Doğruel	-	2	2	0,74
Arif Yavuz	2	-	2	0,74

Yaşar Uysal	1	1	2	0,74
Ahmet İncekara	-	2	2	0,74
Fatih Savaşan	1	1	2	0,74
Sami Taban	1	1	2	0,74
Nazım Öztürk	2	-	2	0,74
Nadir Eroğlu	-	2	2	0,74
Diğer	157	69	226	84,64
Toplam	183	84	267	100

3.8.7. Danışman Unvanına Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde lisansüstü tezlerin danışman unvanına göre analizini incelediğimizde yüksek lisans tezlerine danışmanlık yapan Prof. Dr. Unvanı %24,84 oranı ile Doç. Dr. Unvanı ile %21,72 oranında olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde unvan analizine baktığımızda ise; Prof. Dr. Unvanı ile %20,97 oran; Doç. Dr. Unvanı ile %7,86 oranında olduğu tabloda belirtilmiştir. Bu sonuçlarda Prof. Dr. ve Doç. Dr. ünvanlı öğretim üyelerinin yüksek lisans ve doktora danışmanlıklarına daha fazla yoğunlaşmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Toplam olarak ele alacak olursak analiz oranlarına göre lisansüstü tezlerde en çok orana sahip danışman unvanı Prof. Dr. unvanına sahip akademisyenler 125 adet lisansüstü teze danışmanlık yaparak bütünlüğün çoğunu oluşturmakta olup % 46,81 veriye sahip olmaktadır. Bunların yanı sıra Doç. Dr. unvanı toplam 79 adet lisansüstü tez ile bütünlüğün %29,58' ini oluştururken, Dr. Öğr. Üyesi 59 adet lisansüstü tez ile % 22,09 kısımları oluşturduğu tablodaki bulgularla verilmiştir.

İki danışmanlı olan Prof.Dr. +Doç.Dr. yüksek lisans tezlerin danışmanlık yapmadığı görülmektedir. Dr.Öğr.Üyesi + Dr.Öğr.Üyesi olan iki danışmana sahip akademisyenler ise doktora tezlerine danışmanlık yapmadığı tabloda belirtilmiştir.

Prof.Dr+Dr.Öğr.Üyesi iki danışmana sahip akademisyenler de yüksek lisans tezine danışmanlık yapmadığı bulgularla desteklenmiştir.

Tablo 15.1. Danışman unvanına göre lisansüstü tezlerin dağılımı

Danışman Unvanı	Yüksek	Doktora	Toplam	%
	Lisans		Frekans	
Prof.Dr	69	56	125	46,81
Doç.Dr	58	21	79	29,58
Dr. Öğr. Üyesi	55	4	59	22,09
Prof.Dr. +Doç.Dr (İki Danışmanlı)	-	2	2	0,74
Dr. Öğr. Üyesi+Dr. Öğr. Üyesi (İki Danışmanlı)	1	-	1	0,37
Prof.Dr+Dr.Öğr.Üyesi (İki Danışmanlı)	-	1	1	0,37
TOPLAM	183	84	267	100

3.8.8. Lisansüstü Tezlerin Tez Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin sayfa sayılarına göre dağılımı tabloda incelendiğinde; Yüksek lisans tezlerinin en çok 101-200 sayfa aralığında olduğu görülmekte ve oranı ise; %62.08 olarak belirtilmektedir. Doktora tezlerinin ise en çok 101-200 sayfa aralığına sahip olduğu görülmekte oranı %40 olarak tablodaki verilerle analizi sağlanmıştır.

300 ve üzeri sayfa sayısına sahip yüksek lisans tezi bulunmazken 20 adet doktora tezine rastlanılmıştır. Doktora tezlerinin sayfa sayısının ve hacminin daha yüksek olması beklenen doğal bir sonuçtur, çünkü doktora tezleri daha kapsamlıdır. Hazırlık aşamasında olan bir adet tez hali hazırda bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında;

101-200 sayfa aralığı %55,05 oranla en fazla yazılan sayfa aralığı olduğu tabloda belirtilmektedir.

Tablo 16.1. Lisansüstü tezlerin tez sayfa sayılarına göre dağılımı

Sayfa Sayısı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam Frekans	%
0-100	57	-	57	21,34
101-200	113	34	147	55,05
201-300	12	31	43	16,1
301-400	-	14	14	5,24
401-500	-	3	3	1,12
501+ Üzeri	-	2	2	0,74
Hazırlık	-	1	1	0,37
Toplam	182	85	267	100

3.8.9. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı İllere Göre Dağılımı

Tabloda görüldüğü üzere lisansüstü tezlerin yapıldığı illere göre dağılımı belirtilmektedir. Araştırmanın en çok yapıldığı iller; İstanbul toplam 90 adet lisansüstü tez ile %33,7; Ankara 26 adet lisansüstü tez ile %9,73 ve İzmir 15 adet lisansüstü tez ile %5,61'lik kısmı oluşturduğu görülmektedir. Türkiye'de üniversitelerin, açılan yüksek lisans ve doktora programlarının İstanbul, Ankara ve İzmir'de yoğunlaştığı bilinmektedir. Ayrıca lisansüstü programları gelişmiş olan üniversiteler bu üç ilde bulunmaktadır. 2000 yılından önce Anadolu'da kurulmuş olan üniversitelerin azlığı da bu sonuçta etkilidir. Bu nedenle gelir dağılımı konusunda tezlerin çoğunluğunun bu üç

ilde yazılması sürpriz değildir. Bu illeri sırasıyla Eskişehir, Gaziantep ve Sakarya takip etmektedir. Bunun yanı sıra tabloda toplam frekans sayılarına göre sıralandığı belirtilmektedir. Erişilemeyen lisansüstü tezler ise diğer başlığı altında toplanmıştır.

Tablo 17.1. Araştırma yapılan illere göre dağılım

Yapılan İl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam Frekans	%
İstanbul	62	28	90	33,7
Ankara	15	11	26	9,73
İzmir	8	7	15	5,61
Eskişehir	4	3	7	2,62
Gaziantep	3	3	6	2,24
Sakarya	1	4	5	1,87
Kocaeli	4	1	5	1,87
Isparta	4	1	5	1,87
Afyonkarahisar	4	1	5	1,87
Kütahya	3	2	5	1,87
Bolu	3	2	5	1,87
Sivas	4	1	5	1,87
Manisa	4	-	4	1,49
Aydın	2	2	4	1,49

Adana	2	2	4	1,49
Trabzon	2	1	3	1,12
Kayseri	2	1	3	1,12
Konya	3	-	3	1,12
Erzurum	3	-	3	1,12
Muğla	1	2	3	1,12
Kahramanmaraş	2	1	3	1,12
Bursa	2	-	2	0,74
Zonguldak	1	1	2	0,74
Denizli	1	1	2	0,74
Bilecik	2	-	2	0,74
Nevşehir	2	-	2	0,74
Malatya	2	-	2	0,74
Antalya	1	1	2	0,74
Çanakkale	1	1	2	0,74
Hatay	2	-	2	0,74
Balıkesir	1	-	1	0,37
Kars	1	-	1	0,37

Mersin	1	-	1	0,37
Diyarbakır	1	-	1	0,37
Çorum	1	-	1	0,37
Giresun	1	-	1	0,37
Tokat	1	-	1	0,37
Uşak	1	-	1	0,37
Edirne	1	-	1	0,37
Diğer	25	6	31	11,61
TOPLAM	184	83	267	100

3.8.10. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Dillere Göre Dağılımı

Tabloda görüldüğü gibi lisansüstü tezlerin yazıldığı dillere göre ayrımı belirtilmiştir. %76,4 ile 204 adet lisansüstü tez en çok Türkçe dilinde sunulmuştur. Bunun beraberinde İngilizce dili olarak toplam 36 adet %13,48 olarak tabloda bulgulara yer verilmiştir.

Diğer kısmında ise kaynağına ulaşılamayan tezlerin sayısı verilmiş olup frekansın parçasını oluşturmaktadır. Lisansüstü programların çoğunluğunun Türkçe dilinde eğitim ve öğretim veriyor olmasının bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 18.1. Lisansüstü tezlerin yazıldığı dillere göre dağılımı

Tez Dili	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam Frekans	%
----------	---------------	---------	----------------	---

Türkçe	133	71	204	76,4
İngilizce	27	9	36	13,48
Diğer	23	4	27	10,11
TOPLAM	183	84	267	100

3.8.11. Lisansüstü Tezlerin Kaynak Sayılarına Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin yararlanılan kaynak sayılarına bakıldığında %42,32 ile 0-100 arası kaynak sayısı daha çok yararlanıldığı görülmektedir. 101-200 arası kaynak sayısı ise toplam 79 adet lisansüstü tez ile %29,58' lik kısmı oluşturmaktadır.

501 ve üzeri tezlerde 3 adet lisansüstü doktora tezi mevcuttur. 301-400, 401-500, 501 + üzeri arası kaynak sayısı içeriğinde yüksek lisans tezlerine rastlanmamış olup, tabloda belirtilmiştir. Doktora tez çalışmalarının yarısı 200'den fazla kaynaktan yararlanmıştır. 100'den az kaynaktan yararlanan doktora tez çalışması sadece 16'dır. Kaynaklarına ulaşamayan tezler ise diğer kısmında belirtilmiştir. Doktora çalışmalarının daha nitelikli ve hacimli olması gerekliliği kaynak sayısının daha fazla olmasını da beraberinde getirmiştir.

Tablo 19.1. Lisansüstü tezlerin kaynak sayılarına göre dağılımı

Kaynak Sayısı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam Frekans	%
0-100	97	16	113	42,32
101-200	53	26	79	29,58
201-300	9	21	30	11,23
301-400	-	10	10	3,74
401-500	-	2	2	0,74
501 + üzeri	-	3	3	1,12

Diğer	24	6	30	11,23
TOPLAM	183	84	267	100

3.8.12. Gelir Dağılımı Başlıklı Lisansüstü Tezlerin Erişilebilirlik Durumu

Lisansüstü tezlerin erişilebilirlik durumuna bakıldığında doktora tezlerinin 76 adet %28,46 ‘sına erişilebilirken, 8 adet % 2,99 ‘una erişilememektedir. Yüksek lisans tezlerinde ise 153 adet % 57,3 ‘üne erişilebiliyorken, 30 adet % 11,23 ‘üne erişilemediği tabloda görülmektedir. Toplamda 229 adet % 85,76 yüzdesel veri ile lisansüstü tezlere erişilebilmekte iken, 38 adet ile % 14,22’ lik kısma erişim sağlanmamaktadır.

Tablo 20.1. Gelir dağılımı başlıklı lisansüstü tezlerin erişilebilirlik durumu

	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	Erişilebilirlik	Frekans	%	Frekans	%	Frekans
Erişilebilir Tez		76	90.47	153	83.60	229
Erişilemeyen Tez		8	9.53	30	16.40	38
TOPLAM		84	31,45	183	68,53	267

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Gelir dağılımı iktisat politikasının en önemli konularından biri olarak kabul edilmektedir. Küreselleşen Dünyada gerek bireyler bazında gerekse ülkeler bazında gelir dağılımı adaletinin giderek bozulduğu gözlenmektedir. Politika yapıcıların üzerinde önemle durdukları konulardan biri de gelir dağılımı adaletinin sağlanmasıdır. Zira bir ülkenin refah seviyesi açısından kişi başına milli gelirin yüksek olması kadar bu gelirin adil biçimde topluma paylaştırılması da önemlidir. Kişi başına milli gelir yüksek olsa bile gelir dağılımının adil olmaması toplumun yüksek milli gelirden yeterince yararlanamadığı anlamını çıkaracaktır. Bu nedenlerden ötürü de gelir dağılımı konusunda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Farklı ekollere sahip iktisatçıların gelir dağılımı konusunda farklı düşüncelere sahip oldukları ve farklı gelir dağılımı teorilerini savundukları görülmektedir.

Gelir dağılımı adaleti genelde Gini Katsayısı ve Lorenz eğrilerinden yararlanılarak ölçülmektedir. Gini katsayılarının sıfıra yakın olması gelirin daha adil biçimde topluma dağıtıldığı anlamını taşımaktadır. Her ülkede Gini katsayılarının farklı biçimde gerçekleştiği görülmektedir. Avrupa ülkelerinde Gini katsayılarının genelde 0.25 ile 0.35 arasında yoğunlaştığı görülmektedir ki bu da Dünyanın çoğu ülkesine göre daha adil gelir dağılımını göstermektedir (Tablo 1.1). Türkiye’de Gini katsayılarının 1994 yılından itibaren giderek düştüğü gözlenmektedir. 1994’de 0.49 olan Gini katsayısı 2019 yılında 0.395’a kadar inmiş yani gelir dağılımında adalet giderek artmıştır (Tablo 2.1). Eğitim ve sağlık yatırımlarının artması, başarılı asgari ücret politikaları, ekonomide kapsayıcılığın artması, siyasi istikrarın sağlanması gibi unsurların bu sonuçlarda etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber 2053 hedeflerine emin adımlarla hareket eden Türkiye’nin Gini katsayısını daha aşağılara çekmesi ve gelir dağılımı adaletinde sağlanan düzelmeyi devam ettirmesi gerekmektedir.

Türkiye’de üniversite sayılarının ve dolayısıyla iktisat eğitimi veren bölümlerin sayılarının artması ile beraber gelir dağılımı konusunda yapılan akademik çalışmaların da arttığı gözlenmektedir. Bu durum gelir dağılımı üzerine yazılan lisansüstü tezlere de yansımış ve bazı yıllar dalgalanma gösterse bile genelde artış eğiliminde olmuştur.

Bu araştırmada Türkiye’de gelir dağılımı ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analiz bulgularına bağlı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Son erişim tarihi 17.12.2020 olan ve YK ulusal Tez Merkezi web sitesinde ‘‘Dizin’’ sekmesinde gelir dağılımı kavramı bulunan 2000-2020 yılları arasında yayınlanan 267 adet lisansüstü tezin çeşitli parametrelere tabii tutularak incelenmesinin yapıldığı çalışmanın elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

- Birinci parametre doğrultusunda araştırmaya dāhil edilen tezlerin ‘‘türüne’’ göre dağılımı incelenmiştir. 2000 yılı itibariyle Türkiye’de gelir dağılımı alanında yayınlanmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analiz sonuçlarına göre, gelir dağılımı başlığı altında 84 adet doktora, 183 adet yüksek lisans tez bulgularına ulaşılmıştır. Doktora tezleri toplam tezlerin %31,46’ sını oluştururken, yüksek lisans tezleri %68,53’ n oluşturmaktadır. Bunda yüksek lisans araştırma ve araştırmacı sayısının doktora araştırma ve araştırmacı sayısına nazaran daha fazla olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.
- İkinci parametre doğrultusunda araştırmaya dāhil edilen tezlerin ‘‘yayın yılına’’ göre dağılımı incelenmiş, toplam 84 adet doktora tezi ve 183 adet yüksek lisans tezi olarak bulgularla desteklenmiştir. Bu bağlamda 2017-2018 yıllarında gelir dağılımı üzerinde yoğunlaşma olduğu verilerle saptanmıştır. 2020 yılındaki düşüşün Covid19 Pandemi koşullarına bağlı olduğu düşünülmektedir.
- nc parametre doğrultusunda araştırmaya dāhil edilen tezlerin ‘‘hazırlandıkları enstitülere’’ göre dağılımı incelenmiş, toplamda 83 adet doktora ve 184 adet yüksek lisans ile sosyal bilimler enstitüsü kapsamında hazırlandıkları belirtilmiştir. Gelir dağılımı konusu iktisat biliminin temel araştırma konusu olması bu sonuçta etkilidir.
- Dördüncü parametre doğrultusunda araştırmaya dāhil edilen tezlerin ‘‘yayınlandıkları üniversitelere’’ göre dağılımı incelenmiş, en çok tez çalışması hazırlayan niversiteler sırasıyla İstanbul Üniversitesi (30), Marmara Üniversitesi (26), Ankara niversitesi (21), olarak belirtilmiştir. Bu niversiteler, daha fazla sayıda yüksek lisans ve doktora araştırmacı sayısına

sahip olan daha fazla sayıda yüksek lisans ve doktora tezi yazdıran gelişmiş üniversitelerdir.

- Beşinci parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “anabilim dallarına” göre incelenmiş, en çok çalışılan ana bilim dalı “iktisat” olmakla beraber toplamda yüksek lisans (90) doktora (51) olarak saptanmıştır. Diğer anabilim dalları arasında da iktisat ile bağlantılı olduğu kabul edilebilen maliye, Çalışma ekonomisi, ekonomi gibi anabilim dalları bulunmaktadır.
- Altıncı parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “danışman adlarına” göre dağılımı incelenmiş, gelir dağılımına yönelik en çok danışmanlık yapan Suat Oktar ve İsa Sağbaş olduğu tespit edilmiştir.
- Yedinci parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “danışman unvanlarına” göre incelenmiş, Prof.Dr. ver Doç.Dr. unvanlı eğitim üyelerinin daha fazla danışmanlık yaptığını tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Prof.Dr. +Doç.Dr.(İki Danışmanlı) Yüksek Lisans tezlerinde danışmanlık yapmadıkları tespit edilmiştir. Prof.Dr. + Dr.Öğr.Ü. (iki Danışmanlı) Yüksek lisans tezlerine danışmanlık yapmadıkları bulgularla tespit edilmiştir. Prof.Dr. ünvanlı öğretim üyelerinin yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarına daha fazla yoğunlaşmalarının bu sonuçlarda etkili olduğu düşünülmektedir.
- Sekizinci parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “tez sayfalarına” göre incelenmiş, yüksek lisans tezlerinin en çok 101-200 sayfa aralığında olduğu ve doktora tezlerinin de yine 101-200 sayfa aralığına sahip olduğu tespit edilmiştir. Daha kapsamlı araştırmaları içeren doktora tez çalışmalarının sayfa sayılarının yüksek lisans tez çalışmalarının sayfa sayılarından daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Dokuzuncu parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “yapıldığı illere” göre incelenmiş, araştırmanın en çok yapıldığı iller sırasıyla; İstanbul (90), Ankara (26) İzmir (15) olarak tespite sunulmuştur. Bu üç il aynı zamanda üniversitelerin, iktisat eğitimi veren yüksek lisans ve doktora birimlerinin yoğunlaştığı illerdir.
- Onuncu parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “yazıldığı dillere göre incelenmiş, 204 adet lisansüstü tezin “Türkçe” olarak sunulduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü eğitim veren birimler daha çok Türkçe eğitim yapmaktadır.

- On birinci parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “kaynak sayılarına” göre incelenmiş, sonuç tespiti ise 0-100 kaynak arasın daha çok kullanıldığı tespiti sunulmuştur. Ayrıca doktora tez çalışmalarında kullanılan kaynak sayısının yüksek lisans tez çalışmalarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- On ikinci parametre doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen tezler “erişilebilirlik durumuna” göre incelenmiş, 229 adet teze erişilebilirlik sağlanırken, 38 teze erişilebilirlik sağlanamadığı tespit edilmiştir.

Üniversite sayılarının, yüksek lisans ve doktora çalışması yapan birimlerin sayılarının artışının sürmesi neticesinde gelir dağılımı üzerinde çalışan lisansüstü tez sayılarının artmaya devam edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akalın, G., & Dilek, S. (2007). Belirsizlik Altında Firma Kararlarının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 45-61.
- Akbulut, F. (2020). Türkiye’de Sağlık Alanında Maliyet Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28), 815-828.
- Akgül, Y., Selçi, B. Y. S., Geçgil, G., & Yavuz, G. Yenilik Ekonomisi Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme. *The Journal Of International Lingual Social And Educational Sciences*, 6(1), 66-81.
- Aktan, C. C. (2010). Monetarizm ve Rasyonel Beklentiler Teorisi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(1), 168-182.
- Akyılmaz, B. Sezginer M. Ve Kaya C. (2020), *Türk İdare Hukuku*, İstanbul: Savaş Yayınevi.
- Al U. Ve Coşkun R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili, *Türk Kütüphaneciliği*, 21(2), 142-163.
- Al U. (2008). *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf dizilerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Al U. Sezen U. Ve Soydal İ. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Yayınlarının Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 53-71.
- Alper, Y. ve Tokol A. (2012). *Sosyal Politika*, Bursa: DORA Yayıncılık.

- Arabacı, R.Y. (2007), *Gelirin Yeniden Dağılımında Bir Araç Olarak Sosyal Güvenlik*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Altınöz B. (2017), *Kurumsal ve Politik Faktörlerin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Bir Uygulama*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Aydın, H. (2018). AK Parti Döneminde Yoksullukla Mücadele. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 87-104.
- Baş, Kemal, (2009), Küreselleşme ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 49-70.
- Bayram, Ö. G. (1998), Atıf Verisi (Citation Data) ve Enformetrik Yasalar: Türk Kütüphanecilik Literatüründeki Doktora Tezleri Üzerinde Bir Uygulama, *Türk Kütüphaneciliği*, 12(1), 142-163.
- Bilgiç, A. (2015), *Türkiye’de Uygulanan Vergilendirme Politikalarının Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri 1990-2013 Dönemi*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Bozkurt, Ö. Ve Çetin A. (2016), *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisinin Bibliyometrik Analizi*, 11(2), 229-263.
- Bulut, Ramazan (1998). Vergi Düzenlemelerinin Gelir Dağılımı ve Adalet Etkisi, *Mevzuat Dergisi*, 9(1), 243-265.
- Bükey, A.M. (2020). *Türkiye’de Ekonomik Krizler ve Gelir Dağılımı: 1994, 2001 ve 2008 Krizleri Tecrübesi*, Ankara: İksad Yayınevi.
- Chapra, M.U. (2002). *İslam ve İktisadi Kalkınma*. Çev: Âdem Esen, İstanbul: Cantaş Yayınevi.

- Coşkun, İ. & Diğerleri (2014). Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013), *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396.
- Çakmak, ve Tosun. (2017), Ekonomik Büyüme-Gelir Dağılımı İlişkisi: Kuznets Hipotezinin Seçilmiş Ülkeler Üzerine Araştırılması, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 33-44.
- Çalışkan, Ş. (2010), *Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk*, Sosyal Siyaset Konferansları, 2(59), 89-132.
- Çatı, K. ve Öcel Y. (2018) Türkiye’de Pazarlama ile İlgili Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik İncelenmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 508-519.
- Çetinkaya, Ş. (2017), “Gelir Dağılımı Adaleti ve Ekonomik Büyüme ile İlişkisi”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Çıkrık, R. (2018). *Türkiye’de Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Bakış Açısını Ortaya Koyan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi*, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Nevşehir.
- Çiçek, D. Ve Kozak N. (2012). Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi’nde Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili, *Türk Kütüphaneciliği*, 4(26), 734-756.
- Çolakoğlu, N. & Dilek, S. (2010). *Küresel Finansal Kriz Sonrasında Gelir Tüketim İlişkisi*. İnönü Üniversitesi 1. Uluslararası Turgut Özal Ekonomi ve Siyaset Kongresi, 1411-1424.
- Çubukçu, F. (2002), *Gelir Dağılımının Belirleyicileri ve Erzurum İli Örneği*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Erzurum.

- Danişoğlu, A.Ç. (2004), Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerine Etkileri, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* ,160(1), 215-239.
- Dilek, S. (2020). “İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisinde 2015-2019 Arasında Yayınlanan İktisat Makalelerinin Bibliyometrik Analizi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9 (3), 2529-2547.
- Dilek, S. & Kesgingöz, H. & Güney, O. (2020). *Türkiye’de Rekabet Gücü ve Rekabet Avantajı Konularındaki Lisansüstü Tezlerinin Bibliyometrik Profili (2000-2018)*, *International Academic Journal Econdor*, 4(1), 6-21.
- Dilek, S, Özdirek, R, Kesgingöz, H. (2019a). Kayırmacılık Kavramının İslam Ekonomisi Bağlamında İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8 (4), 3186-3210.
- Dilek, S., Keskingöz, H., Nergiz, E., (2019b). Ekonomi Okuryazarlığının Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), 89-107.
- Dilek, S. (2019a). *Maliye Politikaları. İktisada Giriş II*, Ankara: Beta Yayınları.
- Dilek, S. (2019b). *Makro ekonomiye Giriş. İktisada Giriş*, Ankara: Beta Yayınları.
- Dilek, S., & Kesgingöz, H. (2018). Sharing is Beautiful: An Application of Ultimatum Game. *Business & Management Studies: An International Journal*, 6(4), 822-834.
- Dilek, S., Küçük, O., İnançlı, S., & Zengin, B. (2018). *Benchmarking Entrepreneurship Intentions of Kastamonu, Tosya and Sakarya Young People*. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*. 3(3), 1-17.
- Dilek, S. (2017). *Oyun Teorisi Eşliğinde Sanayi Ekonomisi*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

- Dilek, S. (2016). Ticaret Yapmanın Önünde Engeller ve Kastamonu. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 118-124.
- Dilek, S., Küçük, O., & Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(7), 1866-1878.
- Dilek, S., Muharrem, A. V. C. I., & Koçoğlu, C. M. (2015). Talebin Gelir Esnekliği: Kastamonu Üniversitesi'nde Kırgız Öğrenciler Üzerinde Bir Uygulama. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 7-15.
- Dilek, S. & Çolakoğlu, N. (2011). The Relationship Between Income and Consumption. *China-USA Business Review*. 10(12). 1221-1230.
- Doğan, ve Tek, (2007). Türkiye'de Gelir Dağılımının Toplanma Oranı Yöntemiyle Analizi, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3(2), 93-119.
- Ekşi, H. (2019). *Türkiye'de Gelir Dağılımının Yapısı ve Yoksullukla Mücadele Yöntemleri (1980-2017 Dönemi)*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Programı, Manisa.
- Eren, M. (2020). *Türkiye'de İnanç Turizmi ve Geliştirilmesi Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
- Ersezer, D. (2006). Gelir Dağılımı Politikası ve Araçları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 255-268.
- Güder, F. (2019). *Makroekonomik Faktörlerin Gelir Dağılımı Üzerinde Etkisi: Panel Veri Analizi*, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Çanakkale.

- Günay, D., & Günay, A. (2011). 1933'den günümüze Türk yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 1-22.
- Gündüz, M. (2018), Türkiye’de 2014-2016 Yılları Arasında Akademik Dergilerde Muhasebe Alanında Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 236-257.
- Hacıtahtiroğlu, K. ve Aydoğan E. (2016), Gelir Dağılımını Asgari Ücretler ve Çalışma Saatleri Açısından Değerlendirilmesi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 148-167.
- Hatiboğlu, Z. (2010). *İktisat Bilimi ve Türkiye İktisadı*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Hayami, Y., & Godo, Y. (2005). *Development Economics*, Newyork: Oxford University Press.
- Horvath, S. & Horvarth L.C. (2019), Post Keynesyen İktisatta Fonksiyonel Gelir Dağılımının Evrimi: Eleştirel Bir Literatür Analizi, *Kafkas Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.
- Hotamışlı, M. ve Erem I. (2014), Muhasebe ve Finansman Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 63, 1-20.
- Işık, N. (2006), Sektörel Gelir Dağılımının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi* 11(9), 119-127.
- Kabaş, T. (2014). *Türkiye’de Yoksulluk ve Gelir Dağılımı*, Adana: Akademisyen Kitabevi.
- Karaoğlu, S. (2020), İslami Finans Literatürünün Retrospektifi: Geçmiş Ve Gelecek Öngörülerine Bibliyometrik Bir Analiz. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1088-1106.

- Kandemir, O. (2010). Gelir Dağılımının Yüksek Öğrenimde Fırsat Eşitliğine Etkisi: Türkiye’de Özel Üniversite Gerçeği, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 557-566.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Manevi Temelli *Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 323-343.
- Kozak, N. (2003). *Türkiye’de Yayınlanan Akademik Dergilerin Niteliklerindeki Zaman İçerisindeki Değişim Nedenleri: Sağlık, Sosyal ve Teknik Bilim Alanlarında Yayınlanan Dergiler Üzerine Bir İnceleme*, *Bilgi Dünyası*, 4(2), 146-174.
- Kubar, Y. (2009). *Bir İktisat Politikası Amacı Olarak Gelir Dağılımı: Türkiye Örneği (1994-2007) Analizi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Teorisi Bilim Dalı İktisat Anabilim Dalı, Konya.
- Kuştepli, ve Hallaç (2004), *Türkiye’de Genel Gelir Dağılımı Analizi ve İyileştirilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, 1-22.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020), Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim. *Milli eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı*.
- Özdemir, Ç. Ve İsmailoğlu E. (2017), *Gelir Dağılımı ve Yoksulluk*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2010). *Klasik ve Neoklasik İktisatta Gelir Bölüşümü*, Cumhuriyet Üniversitesi, Çalışma Ve Toplum, 1(24), 59-89.
- Polat, D. (2007), *Ağrı Alt Bölgesinde (Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars) Gelir Dağılımı ve Göç (bir Uygulama)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

- Reis, Ö. Ü. Ş. G., Doğan, A. G. B., & Ekşi, İ. H. (2018), Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ile İlgili Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: 2010-2017 Dönemi, *İkinci Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi*, 2(2), 295-311.
- Sandmo, A. (2013), “The Principal Problem in Political Economy: Income Distribution in the History of Economic Thought”, *Institutt For Samfunnsøkonomi Department Of Economics*, Issn: 0804-6824.
- Sürücü, Z. (2007). *Türkiye’de Gelir Dağılımı Bozukluğunu Önlemeye Yönelik Kamu Politikaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İzmir.
- Şahin, D. (2019). *Ekonomik Büyüme ve Kalkınma*. İktisada Giriş II, Ankara: Beta Yayınları.
- Taş, B. (2016), *Kişisel Gelir Dağılımının İşgücü ve İstihdam Üzerindeki Etkileri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Isparta.
- Tatlıyer, M. (2020). *İstihdamı Paylaşmak*, İstanbul: Seta Yayınları.
- Uçar, H.M. (2019), *Gelir Dağılımı ve Büyüme İlişkisi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat anabilim Dalı İktisat Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Ulutürk, S. ve Ersezer D. (2005), Gelir, Gelir Dağılımı Yaklaşımları ve Devletin Rolü, *İstanbul Üniversitesi İktisat Üniversitesi Maliye Araştırma Konferansları*, 47, 87-105.
- Uysal, Y. (2007). *Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişkiler Perspektifinde Türkiye’de Gelir Dağılımının Düzenlenmesine Yönelik Öneriler*, Dokuz Eylül Üniversitesi, 248-292.

Üzümcü, A. (2014), *Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi*, 5/8, 1309-4289.

Yamak, Rahmi, Nebiye Yamak (1999), *Türkiye’de Gelir Dağılımı ve İç Göç*, 4/4, 2147-3668.

Yalçın, H. (2010). Milli Folklor Dergisinin Bibliyometrik Profili (2007-2009), *Milli Folklor*, 22/85, 205-211.

Yağcı, H.T. (2008). *Gelir Dağılımının Teorik ve Politik Açından İncelenmesi ve 1990 Sonrası Türkiye Örneği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı, İstanbul.

Yıldırım, K. (2019). *Makro Ekonomi*, Bursa: Seçkin Yayınları.

Yiğenoğlu, K. (2015). *Türkiye’de Gelir Dağılımı Problemi ve Gelir Dağılımını İyileştirmeye Yönelik Politikalar*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yücel, D. (2011). *Gelir Dağılımı Teoriler ve Politikaları: Türkiye’de Gelir Dağılımı-Yoksulluk Sorunu*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul.

Yozgat, U.ve Karlıtepe N. (2009). Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kitaplarında Yer Alan Bildirilerin bibliyometrik Profili: Örgüt Teorisi ve Örgütsel Davranış Bildirileri Üzerine Bir Araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1/4, 149-165.

Pareto, Gelir dağılımı, 20.04.2020 tarihinde http://www.ekodialog.com/Konular/pareto_gelir_dagilimi.html erişilmiştir.

N. Emrah Aydınonat Doç.Dr.N.Emrah Aydınonat https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/4731/Piketty+Deliligine+Katki+_2 15.07.2020. Tarihinde erişilmiştir.

Yök Tez, YÖK tez (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/yasalUyari.jsp>)
22.12.2020 Tarihinde erişilmiştir.

Oecd, Oecd <https://www.oecd.org/> 19.12.2020. Tarihinde erişilmiştir.

Tüik, Türkiye İstatistik Kurumu, 17.10.2020 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr/>
adresinde erişilmiştir.

Dpt, Devlet Planlama Teşkilatı, 13.08.2020 tarihinde https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/2001_Y%C4%B1l%C4%B1_Program%C4%B1.pdf
adresinden erişilmiştir.

Vergi, Dosyası Gini katsayısı ve Lorenz Eğrisi, 05.06.2020 tarihinde
<https://vergidosyasi.com/2017/06/29/Gini-katsayisi-lorenz-egrisi/> adresinden
erişilmiştir.

Eurostat,(2021).http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12&lang=en
[ng=en](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12&lang=en) adresinden erişilmiştir.

